

อุตสาหกรรมพริก ฝึกฝนจิต

แม้ประสบทุกข์เจียนตาย แต่ความมุ่งมั่นไม่ถอย

ระยะก่อนที่ท่านจะเข้าอยู่ปฏิบัติ กับท่านอาจารย์มั้นนั้น ท่านได้ไปพักอยู่ ณ บ้านตาดซึ่งเป็นบ้านเกิดของท่าน ช่วงนี้เองเป็นช่วงที่ท่านประสบภาวะจิตเสื่อม ด้วยเหตุที่ท่านใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทำ กลดเพื่อเตรียมออกวิเวก ขณะที่เริ่มทำยังไม่ทันเสร็จดี กลับปรากฏว่าในด้านสมาธิของท่านเริ่มเสื่อมลงๆ ท่านเล่าถึงภาวะจิตเสื่อมนี้ว่า

“...เป็นภาวะที่จิตรู้สึกเข้าสมาธิไม่ค่อยสนิทเหมือนที่เคยเป็นมา บางครั้ง

เข้าสงบได้ แต่บางครั้งเข้าไม่ได้ ภาวะเสื่อมนี้มันถึงขนาดจะเป็นจะตายจริงๆ เพราะทุกข์มาก

เหตุที่ทุกข์มากเพราะได้เคยเห็นคุณค่าของสมาธิที่แน่นปึ๊งมาแล้ว และก็กลับเสื่อมเอาชนิดไม่มีอะไรติดเนื้อติดตัวเลย มีแต่ฝันแต่ไฟเผาหัวใจตลอดเวลา ทั้งวันทั้งคืน ทั้งยืนทั้งเดิน ทั้งนั่งทั้งนอน จึงเป็นทุกข์เพราะอยากได้สมาธินั้นกลับมา มันเป็นมหันตทุกข์จริงๆ ก็มีคราวที่จิตเสื่อมนั้นแลที่ทุกข์มากที่สุด...”

ความทุกข์นี้ท่านเปรียบให้ฟัง เหมือนกับเคยเป็นมหาเศรษฐีมีเงินหมื่นแสนล้านมาก่อน แล้วจู่ๆ มาล้มจมสิ้นเนื้อ

ประดาตัวด้วยเหตุการณ์อันใดอันหนึ่ง ผู้ที่เคยมีเงินมากมายขนาดนั้นย่อมร้อนกว่าผู้ที่หาเช้ากินค่ำและไม่เคยมีเงินหมื่นแสนล้านนั้นมาก่อนเลย ผู้นั้นจะเอาอะไรมาเสียใจในความล้มจมของเงินก้อนนั้นได้เล่า สำหรับเรื่องนี้ก็เช่นกัน ภาวะที่จิตเจริญด้วยสมาธิก็เปรียบเหมือนกับผู้เป็นมหาเศรษฐีมีเงินก้อนใหญ่ นั่นเอง

ความเด็ดเดี่ยว ความมุ่งมั่นจริงจังของท่านเพื่อที่จะครองชัยชนะในการต่อสู้กับกิเลสให้ได้นี้ ท่านพูดเสมอว่า

“ถ้ากิเลสไม่ตาย เราก็ต้องตายเท่านั้น จะให้อยู่เป็นสองระหว่างกิเลสกับเรา นั้น...ไม่ได้”

ด้วยจิตใจที่หนักแน่นเข้มแข็งดังกล่าวนี้ จึงไม่มีสิ่งใดจะมาอุปสรรคต่อความตั้งใจจริงของท่านได้ เพราะยอมต่อสู้ชนิด “เอาชีวิตเป็นเดิมพัน” นั่นเอง

ผู้เชี่ยวชาญ...

วาระจิต อนุทิพย์ ตาทิพย์

ตอนท่านเข้าอยู่ศึกษากับท่านอาจารย์มั่นใหม่ๆ นั้น ในวันที่ไม่มีการประชุมฟังธรรม หลังจากท่านอาจารย์มั่นเสร็จจากการเดินจงกรม ราว ๒ ทุ่มจะได้ยินเสียงองค์ท่านทำวัตรสวดมนต์เบาๆ ทุกคืน เป็นเวลานานๆ กว่าจะจบ และนั่งสมาธิภาวนาต่อไปจนถึงเวลาจำวัด

แต่ถ้าวันที่มีการประชุม จะได้ยินตอนหลังจากเลิกประชุมแล้วทุกคืนเช่นเดียวกัน และได้ยินองค์ท่านสวดอยู่เป็นเวลานาน เช่นเดียวกับคืนที่องค์ท่านสวดตั้งแต่หัวค่ำ วันเช่นนั้นองค์ท่านต้องเลื่อนการจำวัดไปตอนดึก ราวเที่ยงคืนหรือตีหนึ่ง

ในระยะนั้นท่านเองอยากจริงๆ ว่า ท่านอาจารย์มั่นสวดมนต์พระสูตรใดบ้าง ถึงได้ใช้เวลาอย่างมากกว่าจะจบแต่ละคืนๆ ท่านเล่าถึงเหตุการณ์นี้ในแบบขบขันตนเองว่า

“...เราแอบไปฟังท่านสวดมนต์ เรายังไม่ลืมนะ ท่านก็กั้นห้องอยู่ เราไปใหม่ๆ ไม่รู้ประสีประสาอะไร เราเดินจงกรมอยู่ ได้ยินเสียงท่านสวดมนต์ ฟืม ฟืม ฟืม เจ็บๆ เราก็ด้อมไปนะ ท่านสวดบทอะไรนะ ไม่ลืมนะ

โอย! เราขลุกันนะ กลัวย้อนหลังนะ เวลาทราบไปข้างหน้าไปเรื่อยๆ โอย! ภูตายนันไม่รู้ประสีประสาอะไรเลย เหมือนลิง...”

“...โอ้ย! ญาติาย
มันไม่รู้อะไรเลย...
เหมือนลิง
ว่าให้เจ้าของนะ...”

ว่าให้เจ้าของนะ

เราเดินจงกรมอยู่ ท่านอยู่ในห้อง
สูงแค่นี้แหละนะ พักนี้เป็นพักท่าสำหรับ
พระเณรอยู่ พักที่ท่านอยู่นี้กันห้อง ออก
จากนี้แล้วก็ไปพักอีกพักหนึ่ง ได้ยินเสียง
ท่านสวดมนต์ ฟิม ฟิม...

‘โอ้โฮ ท่านสวดมนต์เก่งนะ’

สวดมนต์ ฟิม ฟิม ... เราก็ค่อยแอบ
เข้าไป แอบเข้าไป พอไปถึงที่... ท่านก็หยุด
สวดแล้ว...เงียบไป...เราก็ค่อยฟังอยู่นะ
ท่านก็เงียบเลย ตอนนั้นเรายังไม่รู้ตัวนะ
เลยวาดิ่ยวถอยออกมาชะกอน เลยถอย
ออกไป พอเราถอยออกไปข้างนอกไม่นาน
สักเดี๋ยวนั้นก็ขึ้น ฟิม ฟิม สวดมนต์ขึ้นอีก
แล้ว เราจึงแอบเข้ามาอีก คือโอ้วไม่รู้จัก
เสีย หนูไม่รู้จักแมว ว่าอย่างนั้นเถอะน่า
โอ้ขอบขันดีนะ

ทีนี้พอเข้าไปอีก ท่านก็เงียบอีก
นะ เราก็เลยยืนอยู่นานคราวนี้แต่ท่านก็ยัง
เงียบอยู่อย่างนั้น ก็เลยถอยออกมาอีก
พอเราถอยออกไปทีไร สักเดี๋ยวนั้นก็ขึ้น
อีกแล้ว อย่างนั้นนะ ครั้งที่สามถึงรู้ตัวนะ
ครั้งที่สามเข้าไปอีก ก็เงียบอีก เลยมา
สะดุดใจ

‘เอ นี่หรือท่านรู้เราแล้วนา? ...’

พอครั้งที่สามนี้มาสะดุดใจแล้วก็
รีบออกมาเลย แล้วทีนี้ก็สังเกตดูตอนเช้า
ออกมา โอ้โฮ ตาท่านถลิ่งจ้อใส่เราเลยนะ
‘โอ้ยญาติายແหลกแล้ว ญาติายเมื่อ
คืนนี้ແหลกแล้วหละ’

ก็ท่านจงดูจริงๆ เนี่ย นั่นแหละ
แสดงว่าบอกชัดเจนแล้ว นะนั่น ตั้งแต่นั้น
มา เรากลัวยิ่งกว่าหนูกลัวแมว...”

ระยะแรกที่ท่านอยู่ศึกษาที่ท่าน
อาจารย์มันนั้น ท่านเล้าถึงความรู้สึกที่
เกรงกลัวท่านอาจารย์มันมากกว่า

“...เวลาไปพบไปเห็นท่านที่แรก
โอ้ย ตัวสั้นนั่นแหละ ตาท่านเหลือบมา
พับเท่านั้น มันก็อยากจะหายไปแล้ว
ตาท่านสำคัญมากนะ ตามีอำนาจด้วย
เสียงก็มีอำนาจ พูดออกมานี้แหลมคม ไม่
ขนาดนั้นก็เลสก็ไม่มอบจะว่ายังไง...”

นิกร “พุทธโธ” ในใจ จะไม่ “จิตเสื่อม”

หลังจากที่ท่านอาจารย์มันเมตตา
รับไว้ เมื่อโอกาสอันควรมาถึง ท่านก็กราบ
เรียนปรึกษาถึงภาวะจิตเสื่อมว่าควรแก้ไข
อย่างไร และด้วยกุศโลบายแยบยลของ
ครูบาอาจารย์ ท่านอาจารย์มันกลับแสดง
เป็นเชิงเสียใจไปด้วย พร้อมกับให้กำลังใจ
ศิษย์ว่า

“...น่าเสียดายมันเสื่อมไปที่ไหน
กันนา เขาเถอะ ท่านอย่าเสียใจ จงพยายาม
ทำความเพียรเข้ามาๆ เดียวมันจะกลับ

มาอีกแน่ๆ มันไปเที่ยวเฉยๆ พอเราเร่ง
ความเพียรมันก็กลับมาเอง หนีจากเราไป
ไม่พ้น

เพราะจิตเป็นเหมือนสุนัขขี้มันแล
เจ้าของไปไหนมันต้องติดตามเจ้าของไป
จนได้ นี่ถ้าเราเร่งความเพียรเข้าให้มาก
จิตก็ต้องกลับมาเอง ไม่ต้องติดตามมันให้
เสียเวลา มันหนีไปไหนไม่พ้นเราแน่ๆ ...

จงปล่อยความคิดถึงมันเสีย แล้ว
ให้คิดถึง พุทฺโธ ติดๆ กันอย่าลดละ พอ
บริกรรม พุทฺโธ ถึยบติดๆ กันเข้า มันวิ่ง
กลับมาเอง คราวนี้แม้มันกลับมา ก็อย่า
ปล่อย พุทฺโธ มันไม่มีอาหารกินเดี๋ยวมันก็
วิ่งกลับมาหาเรา

จงนึก พุทฺโธ เพื่อเป็นอาหารของ
มันไว้มากๆ เมื่อมันกินอิ่มแล้วต้องพักผ่อน
เราสบายขณะที่มันพักผ่อนตัวไม่วิ่งวุ่นซุ่น
เคืองเที่ยวหาไฟมาเผาเรา ทำจนโล้มันไม่
ยอมหนีไปจากเรา นั่นแลพอดีกับใจตัว
หิวโหยอาหารไม่มีวันอิมพอ ถ้าอาหาร
พอกับมันแล้ว แม้ไล่หนีไปไหนมันก็ไม่
ยอมไป ทำอย่างนั้นแลจิตเราจะไม่ยอม
เสื่อมต่อไป...”

พระราชาที่๙ นี้เป็นพระราชาแรกที่ท่าน
ได้จำพรรษาด้วยกันกับท่านอาจารย์มั่น ณ
บ้านโคก จังหวัดสกลนคร คำสอนดังกล่าว
ของท่านอาจารย์มั่น ทำให้ท่านตั้งคำมั่น
สัญญาขึ้นว่า

“...อย่างไรจะต้องนำคำบริกรรม
พุทฺโธ มากำกับจิตทุกเวลา ไม่ว่าจะเข้าสมาธิ
ออกสมาธิ ไม่ว่าจะที่ไหน อยู่ที่ใด แม้ที่สุด

ปัดกวาดลานวัด หรือทำกิจวัตรต่างๆ จะไม่
ยอมให้สติพลั้งเผลอจากคำบริกรรมนั้น
เลย...”

จากนั้นท่านก็หมั่นทำจนกระทั่ง
ตั้งหลักลงได้ จิตเป็นสมาธิ ไม่เสื่อมอีก
ต่อไป

รักษาระเบียบวินัย

ข้อวัตรปฏิบัติต่างๆ อย่างเคร่งครัด

ในปีแรกที่ได้อยู่ศึกษากับท่าน
อาจารย์มั่น ท่านก็ได้ยื่นท่านอาจารย์มั่น
พูดถึงเรื่องธุดงค์วัตร เพราะท่านอาจารย์
มั่นเคร่งครัดมากตามนิสัย ด้วยเหตุนี้ท่าน
จึงถือเป็นข้อปฏิบัติเสมอมา ในการ
สมาทานธุดงค์เมื่อถึงหน้าพรรษาอย่างไม่
ลดละ เฉพาะอย่างยิ่งในธุดงค์ข้อที่ว่า
ฉันอาหารเฉพาะของที่ได้มาในบาตรจาก
การบิณฑบาตเท่านั้น สำหรับธุดงค์ข้อ
อื่นๆ ก็ถือสมาทานอยู่เป็นประจำอยู่แล้ว
เช่น การฉันหนเดียวในวันหนึ่งๆ เท่านั้น
การถือผ้าบังสุกุล การใช้ผ้าสามผืน (สบง
จีวร สังฆาฏิ) การฉันในบาตร การอยู่ป่า
เขา เป็นต้น

การทำข้อวัตรปฏิบัติทำความ
สะอาดเช็ดถู กุฏิ ศาลา และบริเวณ ท่าน
ก็ตั้งใจปฏิบัติสม่ำเสมอ ด้วยนิสัยที่จริงจัง
และเป็นคนเคารพข้อปฏิบัติมาก ท่านจึง
ไม่ยอมให้ข้อวัตรเหล่านั้นขาดตกบกพร่อง
ใดๆ เลย แต่พยายามรักษาทั้งความตรง
ต่อเวลา ความเป็นระเบียบเรียบร้อย

ความสะอาด ความพร้อมเพรียงกันในการ
ทำข้อวัตรปฏิบัติ ความละเอียดถี่ถ้วน
ความคล่องแคล่วไม่เห็น้อยหน้ายท้อแท้
อ่อนแอ ทำสิ่งใดให้ทำอย่างมีสติ ใช้
ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญให้รอบ
คอบ ไม่ทำแบบใจร้อนใจเร็ว การหิบบจับ
วางสิ่งใดจะพยายามมิให้มีเสียงดัง
ข้อวัตรต่างๆ เหล่านี้พระเถรท่านจะช่วย
กันดูแลรับผิดชอบบริเวณอย่างทั่วถึง ตั้ง
แต่กุฏิท่านอาจารย์มั่น กุฏิตนเอง ศาลา
ทางเดิน ตลอดแม่ในหอน้ำห้องส้วม มี
การเติมน้ำใส่ตุ่มใส่ถังให้เต็มไม่ให้พร่อง
และขอปฏิบัติต่างๆ เช่นนี้ พระเถรท่านจะ
พยายามทำอย่างตั้งใจ สมกับที่ท่านเป็น
สมณะผู้รักความสงบ สะอาด และรักษารวม
รักวินัย

พูดคุยเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ชอบที่ควร

การปฏิบัติจิตตภาวนาถือเป็นงาน
หลักอันสำคัญที่สุด ดังนั้นในแต่ละวันท่าน
จึงพยายามพูดคุยแต่น้อย หากมีความจำเป็น
ต้องพูดสนทนากันบ้างก็ควรให้มี
เหตุผลมีอรรถธรรม ไม่พูดคะนอง เพื่อแจ
หยาบโลน ควรพูดตามความจำเป็น และ
เป็นไปเพื่อความเจริญในธรรม การตัก
เตือนชี้แนะหมู่คณะภิกษุสามเณรให้เป็น
ไปด้วยความเมตตากรุณาต่อกัน เพื่อให้รู้
ให้เข้าใจคุณและโทษจริงๆ

เกี่ยวกับเรื่องนี้ ท่านกล่าวเสมอๆ
ว่า

“...ควรพูดคุยกันในเรื่องความมัก
น้อย สันโดษ ความวิเวกสงัด ความไม่คลุก
คลีซึ่งกันและกัน พูดในเรื่องความเพียร ศีล
สมาธิ ปัญญา ในการต่อสู้กิเลส...”

...พระในครั้งพุทธกาล ท่านไม่ได้
คุยถึงการบ้านการเมือง การได้การเสีย
ความรื่นเริงบันเทิง การซื้อการขายอะไร
ท่านมีความระแวดระวังว่า อันใดจะเป็น
ภัยต่อความเจริญทางจิตใจของท่าน ท่าน
จะฟังละเว้นหลบหลีกเสมอ ส่วนสิ่งใดเป็น
ไปเพื่อส่งเสริมให้จิตใจมีความแน่นอน
มั่นคงจนสามารถถอดถอนกิเลสออกได้
เป็นลำดับลำดับนั้น ควรส่งเสริมให้มีมาก
ขึ้น ให้สูงขึ้น...”

ท่านอาจารย์มั่นล่วงรู้วาระจิต

ท่านเคยเล่าให้ลูกศิษย์ฟังว่า เมื่อ
ครั้งไปอยู่กับหลวงปู่มั่นนั้น จิตของท่าน
เคยคิดไปว่า องค์หลวงปู่มั่นจะสามารถ
ทราบวาระจิตของท่านได้หรือไม่หนอ
จากนั้นไม่นาน ท่านได้ขึ้นไปกราบพระ
ประธานที่ศาลา เห็นท่านอาจารย์มั่นกำลัง
เย็บผ้าอยู่ จึงได้คลานเข้าไปเพื่อจะกราบ
ขอโอกาสช่วยเย็บให้ ขณะนั้นเองท่าน
อาจารย์มั่นแสดงอาการแปลกกว่าทุกครั้ง
ที่เคยเป็นมา โดยจ้องมองมาที่ท่านอย่าง
ดุๆ พร้อมกับปิดมือนำมา แล้วพูดขึ้นว่า

“หีย! ออย่ามายุ่ง”

ในตอนนั้นท่านคิดในใจว่า “อัย
ตาย...ตาย...” และหลังจากเย็บไปพัก

หนึ่ง ท่านอาจารย์มั่นก็กล่าวต่อว่า

“ธรรมดาการภาวนากรรมฐานก็ต้องดูหัวใจตัวเอง ดูหัวใจตัวเองมันคิดเรื่องอะไรๆ ก็ต้องดูหัวใจตัวเองสิผู้ภาวนา อันนี้จะให้คนอื่นมาดูให้รู้ให้ กรรมฐานบาอะไร”

จึงเป็นอันรู้เหตุผลชัดเจนทันทีว่าที่ท่านอาจารย์มั่นแสดงปฏิบัตินี้ขึ้นเช่นนี้ก็เพราะความคิดสงสัยของท่านนั่นเอง คราวนี้ท่านถึงกับหมอบกราบในใจอย่างสุดซึ้งซึ่งว่า

“ยอมแล้วๆ คราวนี้ขออ่อนขอยอมแล้ว”

หลังจากนั้นท่านจึงได้กราบขอโอกาสเข้าช่วยเย็บผ้าอีกครั้งหนึ่ง คราวนี้องค์ท่านก็ไม่ได้ดูหรือห้ามอะไรอีก เพราะทราบดีว่า ลูกศิษย์ผู้นี้ได้ยอมแล้วอย่างสนิทใจ

น้ำตานักสู้

โดยปกติธรรมดาท่านใช้เวลาในการนั่งสมาธิครั้งละประมาณ ๓-๔ ชั่วโมง ตอนกลางวันพอฉันจ้งหันเสร็จ ล้างบาตร เช็ดบาตรเรียบร้อยแล้ว เอาบาตรไปวางที่ร้าน แล้วเข้าทางจงกรมเลย โดยเดินจงกรมไปตลอดจนถึงเวลาประมาณ ๑๑ โมงเป็นอย่างน้อยหรือถึงเที่ยงวันแล้วจึงพัก ออกจากพักแล้วก็นั่งภาวนาอีกราวชั่วโมง แล้วก็ลงเดินจงกรมอีก ท่านทำอย่างนั้นอยู่เป็นกิจวัตรประจำ

“...มึงยังงี้
มึงต้องฟังวันหนึ่ง
กูจะเอาให้มึงฟังแน่ๆ
มึงเอาภูขนาดนี้เซียวนะ...
มึงไม่ฟังกูต้องฟัง
ต้องตายกัน...”

เมื่ออยู่กับท่านอาจารย์มั่นพอสมควร ท่านอยากจะทดลองทำความเพียรโดยลำพังอย่างเต็มที่ดูบ้างเพื่อว่าจะเกิดผลดี แต่เมื่อออกวิเวกจริงๆ แล้ว ความเพียรกลับไม่ค่อยเป็นผลเลย ต้องล้มลุกคลุกคลานอย่างหนัก จนหลายครั้งทำให้ท่านรู้สึกท้อออกท้อใจ แต่ด้วยใจที่ “สู้ไม่ถอย” ท่านก็สามารถผ่านไปได้ ดังนี้

“...เข้าไปอยู่ในป่าในเขา ตั้งใจจะไปพัดกับกิเลสเอาให้เต็มเหนี่ยวละนะ คราวนี้ หลีกจากครูบาอาจารย์ออกไปเข้าไปอยู่ในภูเขา ป่ามันสงบสงัด ป่าไม่มีเรื่องอะไร แต่หัวใจมันสร้างเรื่องขึ้นมาละซี วุ่นอยู่กับเจ้าของคนเดียว เป็นบ่าอยู่คนเดียว โอ๊ย อย่างนี้จะอยู่คนเดียวได้อย่างไร นี่หนีจากครูบาอาจารย์ไม่ได้ถ้าเป็นอย่างนี้แล้ว”

สู้มันไม่ได้จนน้ำตาร่วง ไม่ได้ล้มนะ... น้ำตาร่วง โอโฮ สู้มันไม่ได้ ตั้งสติพบล้มผล็อยๆ ตั้งเพื่อล้มไม่ใช่ตั้งเพื่ออยู่ ตั้งต่อหน้าต่อตานั้นมันล้มต่อหน้าต่อตาให้เห็น บัดทีเดียวตก & ทวีปโน้น

สมมุติว่าเราต่อเข้าไปนี้ มันปิด
แขนเรานี้ตก ๕ ทวีป อำนาจแห่งความ
รุนแรงของกิเลส มันแรงขนาดนั้นนะอยู่ใน
หัวใจนี้...

ลงออกถึงกุถึงมึงทีเดียว ชัดกับ
กิเลสนี้ ฟังชิวากุมึง กุมึงในใจไม่ใช่กุ้มึงออก
มาข้างนอก

‘มึงยังงมงิมต้องฟังวันหนึ่ง กูจะเอา
ให้มึงฟังแน่ๆ มึงเอาภูขนาดนี้เขี้ยวนะ...
ยังงมงิมได้ทีแล้วกูจะเอามึงเหมือนกัน ยังงมงิม
ต้องฟัง มึงไม่ฟังวันหนึ่ง มึงต้องฟังวัน
หนึ่ง มึงไม่ฟังกูต้องฟัง ต้องตายกัน’

มาก็เอากันแหละ ชัดกันไม่ถอย...
ต้องตายกัน ต่างคนต่างสู้กันไม่มีถอยกัน

‘เฮ้ กิเลสกับเราเป็นคู่ต่อสู้กันนี้
จนกระทั่งถึงวันตายไม่ให้เป็น เอาให้ตาย
ด้วยกัน กิเลสไม่ตายก็เราตายเท่านั้น’..”

เหตุการณ์ในตอนนั้น ท่านเคยยก
เอามาสอนพระว่า ตอนที่กองทัพกิเลสมี
กำลังมากกว่านั้น ยังไม่สมควรที่จะอยู่
คนเดียว ต้องเข้าหาครูบาอาจารย์ เพราะ
การอยู่กับครูบาอาจารย์ แม้จะยังไม่
ก้าวหน้าอะไร แต่ก็เป็นที่อบอุ่นใจได้

มารกระชิบ

ท่านพูดเสมอว่า การอยู่คนเดียว-
มันสนุกประกอบความเพียร วันๆ หนึ่งไม่-
พูดคุยกับใครเลย ถ้าไม่กินข้าวก็วันก็ไม่-
เห็นใครทั้งนั้น จึงไม่มีอะไรมายุ่งเกี่ยวในวง-
ความเพียรตลอดวันแต่เวลาหลับ แต่

บางทีกิเลสก็กล่อมเอาบ้างเหมือนกันว่า

“...โอ้! มาอยู่อย่างนี้เหมือนคนสิ้น
ท่า ไม่มีคุณค่ามีราคาอะไรเลย โลกสงสาร
เขาก็อยู่ได้สะดวกสบาย สนุกสนาน ไม่ต้อง
มารับความทุกข์ทรมานเหมือนเราซึ่งเปรียบ
เหมือนคนสิ้นท่านี้ ทำไมจึงต้องมา
ทรมานอยู่ในป่าในรก กับสัตว์กับเสื่ออย่าง
นี้ไม่มีคุณค่าราคาอะไร...”

ด้วยความคิดเช่นนี้ทำให้ท่านรู้สึก
ท้อถอยน้อยใจและอ่อนความเพียรลงไป
บ้างเหมือนกัน ท่านเล่าว่ากิเลสมารมัน
คอยแอบกระชิบคอยสอดแทรกอยู่ตลอด
ทั้งๆ ที่ก็พยายามทำความเพียรอยู่เช่นนั้น
ดังนี้

“... วันหนึ่งผมยังไม่ลืม ผมไม่ได้ดู
นาฬิกา เราก็นั่งภาวนาจะไปดูนาฬิกา
อะไร มันตึกจริงๆ นะวันนั้น จิตมันยังลง
ไม่ได้... ก็พอดีเขามีลำกันทางภาคอีสานเขา
เรียกลำ ลำยาวข้ามทุ่งนาไปจากบ้านนามน

เขามาเที่ยวสาวทางบ้านนามน
เขาอยู่บ้านโพหนอง ด้านตะวันออกวัด
บ้านนามนนั่นนะ เขาลำยาวไปตามทุ่งนา
ฟังอาการเขาร้องเพลง เขาลำยาวเพลง
ภาคนี้ จิตมันยังวิตกขึ้นมาได้ในขณะนั้น

ไอ้ เขายังมีความสนุกสนานรื่นเริง
เดินขับลำทำเพลงตัดทุ่งนาไปอย่างเพลิดเพลิน
เพลินไม่มีความทุกข์กายทรมานใจเหมือน
เรา

ไอ้เรานี้กำลังตกนรกทั้งเป็น...
ไม่มีใครที่จะทุกข์ยิ่งกว่าเราคนในโลกนี้
กำลังตกนรกทั้งเป็นอยู่เวลานี้'

ความคิดปรุงแต่งกลาวมีขึ้นขณะ
ได้ยินเสียงลำเพลงอยู่นั้น แต่แล้วท่านก็
หวนระลึกเป็นธรรมขึ้นมาแล้วว่า

"...เราเคยตกนรกทั้งเป็นกับกิเลส
ตกนรกทั้งตายกับกิเลสมาก็กับที่ก็กลับแล้ว
นี่จะตะเกียกตะกายตนให้พ้นจากนรก
ของกิเลส ทำไม่จึงเห็นว่าเป็นความทุกข์
ความลำบาก เราประกอบความเพียรหา
อะไร? หานรกอะไรที่ไหนเวลานี้ ..."

ท่านว่ามันคิดขึ้นปุ๊บแก่กันทันที
เลย จากนั้นไม่นานจิตก็สงบลงได้

หลงป่า

มีอยู่คราวหนึ่งระหว่างที่ท่าน
พร้อมหมู่คณะกำลังเที่ยววิเวกหาสถานที่
ภาวนาในป่าในภูอยู่นั้น เมื่อยิ่งเดินหน้าไป
เรื่อยก็ยิ่งพลัดหลงทางไปเรื่อย ยิ่งเข้าป่า
ลึกขึ้นๆ จนไม่พบบ้านผู้คนเลย เหตุการณ์
คราวนั้นท่านกล่าวว่ารอดมาได้ด้วย
อำนาจของบุญของท่าน ดังนี้

"...ไปเที่ยวในภูเขาจากระหว่าง
สกลนครกับกาฬสินธุ์ เข้าไปในเขาไปหลง
ป่าละชี เข้าไปในหุบเขาเลยนะ เขาไม่รู้ก็

ลูกก็ขึ้น เข้าไปจมอยู่ในเขาเลย พอดีไป
เจอพวกเขาไปทำไร่อยู่ในเขามี ๔-๕ หลังคา
เขาไปทำไร่อยู่ในหุบ หลงเข้าไปตรงนั้น
เขาจนงงเลย

'โอ้ ท่านมาได้ยังไง?'

คือตอนกลางคืนนั้นมีนิมิตเสีย
ก่อนนะ หลงป่าไปด้วยกัน ๓ องค์ยังไม่ได้ออกจากกัน ตามธรรมชาติออกจากวัดแล้วก็ไปที่ละ ๒ องค์ ๓ องค์แล้วก็ไปแยกกันข้างหน้า ไปวันนั้นยังไม่ได้แยกเลย ไปก็ไปหลงป่ากลางคืน งมเงาไป

'เอ้า นอนในป่านี้แหละงมไปไหน
แล้วตั้งสัจอธิษฐานนะจะออกทางภาวนาก็ได้ ออกทางความฝันก็เอา แล้วบ้านอยู่ทางไหน มันหลงถนัดแล้ว เข้าในหุบเขาบ้านอยู่ทางไหนให้ตั้งสัจอธิษฐานนะ'

องค์นั้นก็ตั้งองค์นั้นก็ตั้ง เราก็ตั้งตั้งสัจอธิษฐาน จะออกทางภาวนาก็ได้ ออกทางไหนก็ได้ พอดีกลางคืนมานิมิตแล้ว... ที่นี้พอกลางคืนมาก็ฝันละที่นี้ องค์นั้นก็ฝัน องค์นั้นก็ฝัน ฝันด้วยกันทั้ง ๓ องค์ด้วยนะ แผลกอยู่

องค์หนึ่งฝัน 'บ้านอยู่ทางไหน?'

'บ้านอยู่ทางนี้' ซี้ไปทางทิศใต้ 'รู้
ได้ยังไงว่าบ้านอยู่ทางนี้?'

'มีแต่ผู้หญิงหาบอะไรต่ออะไร
หลังไหลผ่านมานี้ไปทางนี้แหละ ไปทาง
ทิศใต้สิ'

'แล้วองค์นี้ละฝันว่ายังไง?'

'บ้านอยู่ทางนี้อีก'

'รู้ได้ยังไง?'

‘มีแต่ผู้หญิงหาบสิ่งหาบของพระร่วง
พระร่วงไปนี่’ แล้วว่า ‘วันนี้เราจะพบผู้หญิง
ก่อนนะ’

‘เอ้า อยู่ในกลางเขาจะพบผู้หญิง
ได้อย่างไร?’

‘หากจะพบก็เพราะความฝันบอก
อย่างนั้น’

เราก็อีกเหมือนกัน หมู่เพื่อนมา
ถามเราว่า ‘เป็นยังไง?’

‘บ้านอยู่ทางนี้จริงแต่ไม่ใช่บ้านนะ
เป็นทับ เขามาตั้งทับอยู่ทางด้านนี้ เมื่อ
คืนเห็นโยมแม่มาหา มีเด็กสองสามคน
ติดตามโยมแม่มา โยมแม่มาหามาทาง
นั้นถางนี้ปุบปับๆ แล้วก็พาเด็กชนของไป
ไปทางนี้แหละ บ้านอยู่ทางนี้หรือทับอยู่
ทางนี้แหละ เอ้า ไปทางนี้’

นั่นละพอตื่นแล้วก็บุกตามทิศเลย
ไปอยู่ในหุบเขาลึกๆ นะ มีบ้านอยู่ ๔
หลังคาเรือน เขามาทำไร่อยู่ในหุบเขา
ไป...เขางงเลย

‘อ้อย ท่านมาได้ยังไงนี่ โถตายๆ’
ไปได้พบผู้หญิงก่อนจริงๆ มีแต่
ผู้หญิงดำข้าวกันตบตบๆ ผู้ชายไม่มีสัก
คนเดียว มีเด็กเล่นอยู่สองสามคนอีก เด็ก
ก็ลักษณะที่ว่ามันแหละ เขาว่าญาครุเป็น
ความเคารพ ญาครุญาชาหลงตา นี่เป็น
ความเคารพของเขา

‘มาได้ยังไง? เมื่อคืนนี้ก็ฝันกัน
มาเล่าสู่กันฟังอยู่นี่ ฝันว่าพระท่านมา
โปรด ๓ องค์เมื่อคืนนี้ บ้านนั้นก็ฝัน บ้านนี้
ก็ฝัน ก็แปลกอยู่นะ

ฝันว่าญาครุ (คือพระ) ท่านมาโปรด
๓ องค์เมื่อคืนนี้ พุดกันจบเดี๋ยวนี้ พวก
ผู้ชายเขาไปไร่นอกบริเวณนั้น เพิ่งไปตะกี้
ว่าพระมาโปรด ๓ องค์’

พอดีไปพวกนั้นเขาก็ถึง เขาว่า
‘ถ้าไม่พบบ้านนี้ต้องตายไม่มีทาง
อื่นทางใด นอกจากจะไปพบพวกนาย
พรานเขานะ ถ้าผู้มีแก่ใจเขาก็จะพาย้อน
กลับหลังไป ย้อนทางไปสู่บ้าน มานี้มัน

ลึกลับแล้วนี่ ข้ามเขาแต่เพียงลูกเดียวสอง
ลูกเท่านั้นตายเลย เพราะแถวนี้ไม่มีบ้าน
เลย อยู่ในหุบเขา'

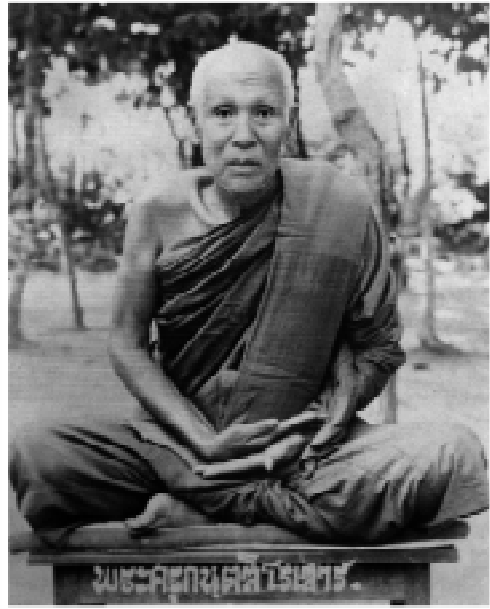
เราก็เลยได้กินข้าวกับเขา แล้ว
บอกเพื่อนฝูงด้วยว่า 'วันนี้เราอย่าพูดอะไร
นะ จะมีคนตามส่งเรานะวันนี้เพราะมีเด็ก
มาเอาของบริขารผมไป เราไม่ได้บอกเด็ก
เด็กมาขนบริขารไปเลย วันนี้คอยดูจะมี
คนไปส่งเรา'

พอกินข้าวแล้วเขาบอกว่า 'พวก
ผมต้องไปส่งท่าน ถ้าไม่ไปส่ง ท่านก็ตาย
อีก' เขาตามส่งย้อนหลังไปส่งไล่ทางเข้า
หมู่บ้าน

นี่เรามั่นอัศจรรย์ที่ว่าอยู่ในหุบเขา
ลึกลับ มันหลงไปได้ยังไงหลงไปในหุบเขา
เท่ากำปั้นนี่นะ ภูเขานี้ก็กว้างเท่าท้องฟ้า
มหาสมุทร แล้วมันหลงไปได้ยังไงนี่
อัศจรรย์อยู่เหมือนกันนะ เวลาจะตายไม่
ตายนะ ที่ว่าจะตายๆ ก็เพราะป็นเขา เขา
พูดว่า

ไม่ใช่อะไรหรอกท่าน ป็นเขาลูก
นี้ถึงลูกนี้ขึ้นลูกนั้น กว่าจะถึงบ้านคนมัน
ก็ลึบเขา ท่านไปได้เพียง ๒-๓ วันท่านก็
แยแล้วตายแล้ว นี่มาเจอพวกผมดีแล้ว
ท่านไม่ตายแหละคราวนี้'

นี่เราเชื่อเวลาจำเป็นเป็นอย่างนั้น
จริงๆ นะมันหากันดลบันดาล มีหน้าซ้ำ
เทวบุตรเทวดายังบันดาลบันดาลให้เขาฝัน
ทางโน้นว่าพระท่านมาโปรด ๓ องค์
ทางนี้ก็ฝันว่าจะไปหาโยม โยมตามส่ง
เราเลยฝังใจจนกระทั่งทุกวันนี้...

หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล
พระอาจารย์สอนกรรมฐานหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต

ภายในใจนี้เราเชื่อ เชื่อในหัวใจเจ้า
ของตัวเองว่าเปิดโล่งอยู่ตลอด... นี่แหละ
อำนาจแห่งการทำบุญให้ท่านไม่อดอยาก
ถึงเวลาจำเป็นหากมีผู้มาช่วยจนได้นั้น
แหละ หากมี ฟังแต่ว่า "มี" เกอะ อำนาจ
ท่านบันดาลบันดาลให้มีผู้ใดผู้หนึ่งมีใจบุญ
เข้ามาช่วยสงเคราะห์สงหา เพราะอำนาจ
แห่งบุญของเรามีเป็นเครื่องดึงดูดกัน..."

เรื่องความเพียรเต็มกำลัง

ที่ บ้านนามน จังหวัดสกลนคร
เป็น **พรรษาที่ ๒** ของการไปศึกษาอยู่กับ
ท่านอาจารย์มั่น และนับเป็นพรรษาที่ ๑๐
ของการบวช ท่านเริ่มหักโหมความเพียรมา
ตั้งแต่เดือนเมษายนก่อนเข้าพรรษาปีนี้
หลังจากท่านอาจารย์มั่นเสร็จงานเผาศพ
หลวงปู่เสาร์แล้ว ท่านก็ไปรับท่านอาจารย์

มันมาด้วยกัน และเดินทางจากพระธาตุพนมเข้ามาอยู่บ้านนามน

แต่ในพรรษานี้ท่านเร่งความเพียรอย่างเต็มเหนี่ยวยิ่งกว่าธรรมดา หักโหมทั้งร่างกายและจิตใจ กลางวันไม่นอนเลย เว้นแต่วันที่นั่งสมาธิตลอดรุ่ง วันนั้นจึงจะยอมให้พักกลางวัน ถ้าวันไหนทำความเพียรธรรมดาๆ กลางวันท่านจะไม่ยอมพักเลย

ในคืนที่ นั่งสมาธิตลอดรุ่งนั้น ท่านจะไม่ยอมให้มีการพลิกเปลี่ยนหรือขยับแข้งขาใดๆ ทั้งสิ้นเลย ท่านเคยเล่าถึงความเจ็บปวดที่ได้รับจากการนั่งตลอดคืนเช่นนั้นให้ฟังว่า

“...เหมือนกับกินมันพองหมดกระดูกเหมือนจะแตกทุกข้อทุกท่อนกระดูกมันต่อกันตรงไหน หรือแม้แต่ข้อมือก็เหมือนมันจะขาดออกจากกัน ทุกขเวทนาความเจ็บปวดเวลาขึ้นมันขึ้นหมดทุกสิ่งทุกอย่างทุกแง่มุมในร่างกายเลย...”

การโหมความเพียรหลายต่อหลายครั้งเข้าเช่นนี้ทำให้ก้นของท่านถึงกับพองและแตกเลอะเปื้อนใส่สบงเลยทีเดียว ดังนี้

“...หากวันไหนที่หักโหมกันเต็มที่แล้ว จิตไม่สามารถลงได้ง่ายๆ วันนั้นมันแพ้วทางร่างกายมาก บอบช้ำมาก คือในเวลาหนึ่ง จะแสบกันเหมือนถูกไฟเผาถึงขนาดต้องได้นั่งพับเพียบฉันจันหันเลยทีเดียว

แต่ถ้าวันไหนที่พิจารณาทุกข

“...เปียกหมดตัวเลย
เพราะมันจะตาย
มันไม่ใช่เหงื่อละ
เขาเรียก ยางตาย...”

เวทนา ติดบิ๊ๆ เกาะติดบิ๊ๆ วันนั้นแม้จะนั่งสมาธิภาวนาตลอดรุ่งเหมือนกันก็ตาม แต่กลับไม่มีอะไรซอกซำภายในร่างกายเลย พอลุกขึ้นก็ไปเลยธรรมดาๆ เหมือนกับว่าเรานั่งแค่ ๓-๔ ชั่วโมงเป็นประจำตามความเคยชินนั่นเอง...”

ความอัศจรรย์ที่เกิดขึ้นจากการนั่งตลอดรุ่งนี้เกิดจากผลของการพิจารณาทุกขเวทนา ในเรื่องนี้ท่านสอนพระเถรอย่างถึงใจ ดังนี้

“...ตอนที่เห็นความอัศจรรย์ก็เห็นตอนนั่งภาวนาตลอดรุ่ง ตั้งแต่เริ่มคืนแรกเลย พิจารณาทุกขเวทนา แหม มันทุกข์แสนสาหัสนะ ที่แรกก็ไม่นึกว่าจะนั่งสมาธิภาวนาตลอดรุ่ง นั่งไปๆ ทุกขเวทนาเกิดขึ้นๆ พิจารณายังไงก็ไม่ได้เรื่อง

‘เอ๊ะ มันยังไวกันนี่วะ! เอ้า วันนี้ตาย
ก็ตาย’ เลยตั้งสัจอธิษฐานในขณะนั้น เริ่ม
นั่งตั้งแต่บัดนี้ไปจนถึงสว่างถึงจะลุก

‘เอ้า เป็นก็เป็น ตายก็ตาย!’

...เวลานั่งก็ไม่ให้มีข้อแม้ใดๆ เช่น
ปวดหนักปวดเบา อยากถ่ายถ่ายไป ถ่ายไป
แล้วเราจะล้างไม่ได้หรือ ล้างไม่ได้อย่าอยู่
ให้หนักศาสนา ตายเสียดีกว่า เพราะฉะนั้น
จึงไม่มีข้อแม้... แต่มันก็ไม่เคยปวดถ่ายนะ
เรื่องปวดเบาไม่มีหละ เพราะจิวรมัน
เป็ยกหมด เป็ยกเหมือนเราซักผ้าจริงๆ นะ
ไม่ใช่ธรรมดา...เป็ยกหมดตัวเลยเพราะ
มันจะตาย

มันไม่ใช่เหงื่อละ ภาษาภาคอีสาน
เขาเรียก ยางตาย อันนี้มันจะไปปวดเบาที่
ตรงไหน เหงื่อมันออกหมด ส่วนการถ่าย
หนักนั้นมันอาจเป็นได้ แต่ที่ผ่านมานี้มันก็
ไม่เห็นเป็นอะไรนี่ หากเป็นขึ้นมาจริงๆ ก็เอา
จริงๆ นี่ ขนาดนั้น...

...จากนั้นก็ฟาดกันเลยที่เดียว
จนกระทั่งจิตซึ่งไม่เคยพิจารณา ปัญญา
ยังไม่เคยออกแบบนั้นนะ แต่พอเวลามัน
จนตรอกจนมุมจริงๆ โอย ปัญญามันไหว
ตัวทันเหตุการณ์ทุกแง่ทุกมุม จนกระทั่งรู้
เท่าทุกขเวทนา รู้เท่ากาย รู้เรื่องจิต ต่างอัน
ต่างจริงมันพรากกันลงอย่างหายเจ็บเลย
ทั้งๆ ที่เราไม่เคยเป็นอย่างนั้นมาก่อนเลย

กายหายในความรู้สึก ทุกขเวทนา
ดับหมด เหลือแต่ความรู้สึกที่สักแต่ว่ารู้ ไม่ใช่
รู้เด่นๆ ชนิตคาคาๆ หมายๆ ได้นะ คือ
สักแต่ว่ารู้เท่านั้น แต่เป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อน

“...เอาที่นี้ได้หลักแล้ว
เอ้า เอามันให้เต็มเหนี่ยว
อัฏฐภาพเดี๋ยวนี้
มันไม่ได้ตายถึง ๕ หนนะ
มันตายหนเดียวเท่านั้นนะ...”

ที่สุด อัศจรรย์ที่สุดในขณะนั้น

พอถอนขึ้นมา ก็พิจารณาอีก แต่
การพิจารณาเราจะเอาอุบายต่างๆ ที่เคย
พิจารณาแล้วมาใช้ขณะนั้นไม่ได้ผล มัน
เป็นสัญญาอดีตไปเสีย ต้องผลิตขึ้นมา
ใหม่ให้ทันกับเหตุการณ์ในขณะนั้น จิตก็
ลงได้อีก คิณนั้นลงได้ถึง ๓ ครั้งก็สว่าง โอย
อัศจรรย์เจ้าของละชิ...”

รู้ชัดประจักษ์ “ตาย”

พอถึงรุ่งเช้าเมื่อได้โอกาสอัน
เหมาะสม ท่านก็ขึ้นกราบเรียนท่าน
อาจารย์มั่น ซึ่งตามปกติท่านเองมีความ
เกรงกลัวท่านอาจารย์มั่นมาก แต่วันนั้น
กลับไม่รู้สีกกลัวเลย เป็นเพราะอยากจะ
กราบเรียนเรื่องความจริงของท่านให้
ท่านอาจารย์มั่นได้รับทราบและให้ท่าน
เห็นผลแห่งความจริงว่าปฏิบัติมาอย่างไร
จึงได้ปรากฏผลเช่นนี้ ท่านจึงพูดขึ้นมา
อย่างอาภายแบบที่ไม่เคยพูดกับท่าน
อาจารย์มั่นอย่างนั้นมาก่อน ดังนี้

“...ทั้งๆ ที่เราพูดขิงขังตั้งตั้งใส่

เปรียบๆ ท่านก็คงจับได้เลยว่า
'โหย ที่นี้แหละกำลังบ้ำมันขึ้นแล้ว'
ท่านคงว่านั่น 'มันรู้จริงๆ'
ความหมายว่ามันรู้จริงๆ เพราะ
เราพูดแบบไม่สะทกสะท้าน เเลอะไรๆ
ให้ฟัง ท่านจะค้านเราตรงไหน ท่านก็ได้
ค้าน มีแต่เออ... เออ พอเราจบลงแล้ว
ก็หมอบลงฟังท่านจะว่ายังไง... ท่านก็ขึ้น
เต็มเหนี่ยวเหมือนกันนะ ท่านรู้นิสัยบ้า ว่า
งั้นนะ

'มันต้องอย่างนี้ เอ้า ที่นี้ได้หลัก
แล้ว เอ้า เอามันให้เต็มเหนี่ยว อัดภาพ
เดี๋ยวนี้มันไม่ได้ตายถึง ๕ หนนะ มันตาย
หนเดียวเท่านั้นนะ ที่นี้ได้หลักแล้ว เอาให้
เต็มเหนี่ยวนะ'

...ว่าอย่างนั้นเลยเชียวนะ ท่านเอา
หนัก อธิบายให้ฟังจนเป็นที่พอใจ เราก็
เป็นเหมือนหมาตัวหนึ่ง พอท่านยอบ้าง
ยู่บ้าง หมาเราตัวโง่ก็ทั้งจะกัดทั้งจะเห่า...
มันพอใจ มันมีกำลังใจ ที่นี้จึงพัดกัน
ใหญ่..."

เมื่อได้กำลังใจจากท่านอาจารย์
มันเช่นนี้ ท่านก็ยิ่งจริงจังเพิ่มขึ้นไปอีก
คือพอเว้นคืนหนึ่งสองคืนท่านก็นั่งตลอด
รุ่งอีก และก็เว้น ๒-๓ คืนก็นั่งตลอดรุ่งอีก
จนกระทั่งจิตเกิดอัศจรรย์ เข้าใจชัดเจน
เรื่องความตาย ดังนี้

"...เวลามันรู้จริงๆ แล้ว แยกธาตุ
แยกชั้นธาตุความเป็นความตาย ธาตุสี่ ดิน
น้ำ ลม ไฟ สลายตัวลงไปแล้วก็ยังเป็นดิน
เป็นน้ำ เป็นลม เป็นไฟตามเดิม อากาศ

ธาตุก็เป็นอากาศธาตุตามเดิม ใจที่กลัว
ตายก็ยิ่งเด่น มันเอาอะไรมาตาย รู้เด่น
ขนาดนี้มันตายได้อย่างไร ใจก็ไม่ตายแล้ว
มันกลัวอะไร มันโกหกกัน โลกกิเลสมัน
โกหกกันต่างหาก หมายถึงกิเลสโกหกสัตว์
โลกให้กลัวตายทั้งที่ความจริงไม่มีอะไร
ตาย

พิจารณาวันหนึ่งได้อุบายแบบ
หนึ่งขึ้นมา พิจารณาอีกวันหนึ่งได้อุบาย
แบบหนึ่งขึ้นมา แต่มันมีอุบายแบบเผ็ดๆ
ร้อนๆ แบบอัศจรรย์ทั้งนั้น จิตก็ยิ่งอัศจรรย์
และกล้าหาญจนถึงขนาดที่ว่า

'เวลาจะตายจริงๆ มันจะเอา
เวทนาหน้าไหนมาหลอกเราวะ ทุกขเวทนา
ทุกแง่ทุกมุมที่แสดงในวันนี้เป็นเวทนาที่
สมบูรณ์แล้ว เลยจากนี้ก็ตายเท่านั้น ทุกข
เวทนาเหล่านี้เราเห็นหน้ามันหมด เข้าใจ
กันหมด แก้วไขมันได้หมด แล้วเวลาจะตาย
มันจะเอาเวทนาหน้าไหนมาหลอกเราให้
หลงอีกวะ หลงไปไม่ได้ เวทนาต้องเวทนา
หน้านี้เอง

พูดถึงเรื่องความตายก็ไม่มีอะไร
ตาย กลัวอะไรกัน นอกจากกิเลสมันโกหก
เราให้หลงไปตามกลอุบายอันจอมปลอม
ของมันเท่านั้น แต่บัดนี้ไปเราไม่หลงกล
ของมันอีกแล้ว'

นั่นละ จิตเวลามันรู้ และมันรู้ชัด
ตั้งแต่คืนแรกนะ ที่ว่าจิตเจริญแล้วเสื่อมๆ
ก่อนมาภาวนาจนนั่งตลอดรุ่งคืนแรกมันก็
ไม่เสื่อม ตั้งแต่เดือนเมษายนมาก็ไม่เสื่อม
แต่มันก็ยังไม่ชัด พอมาถึงคืนวันนั้นแล้วมัน

ชัดเจน

‘เออ มันต้องอย่างนี้ไม่เสื่อม’

เหมือนกับว่ามันป็นขึ้นไปแล้วก็ตกลง ขึ้นไปแล้วก็ตกลงๆ แต่คราวนี้พอป็นขึ้นไปเกาะติดบับ ร้อยเปอร์เซ็นต์ไม่เสื่อม มันรู้แล้ว จึงได้เร่งเต็มที่เต็มฐาน...”

ข้อคิดหลายแง่ หลายกระทง

ตลอดพรรษาที่บ้านนามนแห่งนี้ ท่านยังคงสมาทานอุตุงคค์อย่างเคร่งครัด ในข้อฉันอาหารที่ได้มาในบาตรเท่านั้น เหมือนเมื่อครั้งไปอยู่กับท่านอาจารย์มั่นใหม่ๆ ในปีแรก แม่ท่านอาจารย์มั่นจะทราบดีถึงความเคร่งครัดจริงจังของท่านในเรื่องนี้ แต่ด้วยความเมตตาของครูบาอาจารย์ที่มีต่อศิษย์ ประกอบกับจะหาอุบายสอนศิษย์ให้ฉลาดรอบและรู้ความพอเหมาะพอสมภายในใจ ทำให้บางครั้งท่านอาจารย์มั่นก็ได้เอาอาหารมาใส่บาตรท่านพร้อมกับพูดว่า

“ขอใส่บาตรหน่อยท่านมหา นี่เป็นสมณบริโกศ” หรือบางครั้งก็ว่า

“นี่เป็นเครื่องบริโกศของสมณะขอนิมนต์รับเถอะ” เหตุการณ์ในตอนนั้นท่านเคยเล่าไว้ดังนี้

“...บางครั้งก็มีคณะศรัทธาทาจังหวัดหนองคายบ้างและที่สกลนครบ้างที่อื่นๆ บ้าง ไปใส่บาตรท่านและพระในวัดบ้านนามน อำเภอมือง จังหวัดสกลนครนานๆ มีไปทีหนึ่ง เพราะแต่ก่อนธรรมาไม่มี

ต้องเดินด้วยเท้า แต่เขาไปด้วยเกวียนจ้าง ล้อจ้างเกวียนไป

เขาไปพักเพียงคืนสองคืนและไม่ได้อาศัยอยู่ในวัดกับพระท่าน แต่พากันไปพักอยู่กระท่อมนาของชาวบ้านนามน ตอนเช้าทำอาหารบิณฑบาตเสร็จแล้วก็มาถวายพระในวัดนั้น เขาไม่ได้ไปตักใส่บาตรนอกวัด เราก็ไม่กล้ารับ กลัวอุตุงคค์ขาด เดินผ่านหนีมาเลย สำหรับท่านก็รับให้เพราะสงสารเขา เท้าที่สังเกตเห็น

อาหารก็เหลือจากใส่บาตรมามากก็ได้นำขึ้นมาบนศาลา เป็นหมกเป็นห่อและผลไม้ต่างๆ นะ เราก็ไม่รับ ส่งไปไหนก็หายเจียบหายเจียบ ไม่มีใครรับ จะมีรับบ้างเพียงองค์สององค์ ผิดสังเกตศรัทธาเขาไม่น้อย ส่วนเราไม่กล้ารับเพราะกลัวอุตุงคค์ขื่อนี้ขาด หลายวันต่อมาท่านก็ขอใส่บาตรเรา โดยบอกว่า

‘นี่เป็นสมณบริโกศ ขอใส่บาตรหน่อย’

แล้วท่านก็ใส่บาตรเรา ท่านใส่เองนะ ถ้าธรรมดาแล้ว โธ...ใครจะมาใส่เราได้อะ สำหรับเราเองกลัวอุตุงคค์จะขาดหรืออย่างน้อยไม่สมบูรณ์... นอกจากท่านอาจารย์มั่นผู้ที่เราเคารพเลื่อมใสเต็มหัวใจเท่านั้น จึงยอมลงและยอมให้ใส่บาตรตามกาลอันควรของท่านเอง...

ความจริงท่านคงเห็นว่านี่มันเป็นทิวี่แฝงอยู่กับอุตุงคค์ที่ตนสมาทานนั้น ท่านจึงช่วยตัดเสียบ้าง เพื่อให้เป็นข้อคิดหลายแง่หลายกระทง ไม่เป็นลักษณะเถรตรงไป

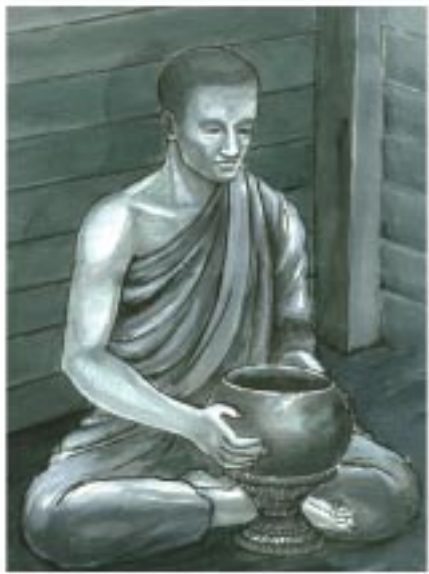
ถ่ายเดียว ท่านจึงหาอุบายต่างๆ สอนเรา ทั้งทางอ้อมและทางตรง...”

ควรหนัก...ต้องหนัก

ควรเบา...ต้องเบา

จากการที่ท่านโหมนั่งภาวนา ตลอดรุ่งถึง ๙-๑๐ คืบ แม้จะไม่ทำติดๆ กัน โดยเว้น ๒ คืบบ้าง ๓ คืบบ้าง หรือบางทีก็ เว้น ๖-๗ คืบก็มี ท่านทำเช่นนี้ตลอดพรรษา จนถึงกับเป็นที่แน่ใจในเรื่องทุกขเวทนา หนักเบา มากน้อย เข้าใจวิธีปฏิบัติต่อกัน สามารถหลบลีกปลีกตัวแก้ไขกันได้ อย่างทันท่วงที จึงไม่มีคำว่าสะทกสะท้าน แม้จะตายก็ไม่กลัว เพราะได้พิจารณา ด้วยอุบายอันแยบคายเต็มที่แล้ว สถิติ ปัญญาจึงเท่าทันต่อความตายทุกอย่าง

การที่ท่านหักโหมร่างกายด้วยการนั่งตลอดรุ่งเช้าแล้วเช้าเล่าเช่นนี้ทำให้ ผิวหนังในบริเวณก้นได้รับความกระทบ

กระทบบ่อยครั้ง จนถึงขั้นชำระบรม พอง และแตกในที่สุด พอวันวันเช้า ท่าน อาจารย์มั่นก็เมตตาเตือนแย็บออกมาว่า

“กิเลสมันไม่ได้อยู่กับร่างกายนะ มันอยู่กับจิต” ท่านพูดขึ้นมาแล้วก็ยกเอา เรื่องการฝึกม้ามาเตือนว่า

“...ม้าที่เวลามันกำลังคึกคะนอง มันไม่ยอมฟังเสียงเจ้าของเลย ต้อง ทรมานมันอย่างเต็มที่ ไม่ควรให้กินหญ้า ก็ไม่ให้มันกินเลย ทรมานมันอย่างหนัก เอาจนมันกระดิกไม่ได้

ที่นี้พอมันยอมลดพยศลงก็ผ่อน การทรมาน เมื่อมันผ่อนความพยศลงมาก การฝึกทรมานก็ผ่อนกันลงไป”

ท่านอาจารย์มั่นเตือนท่านเพียงเท่านี้ก็เป็นที่เข้าใจทันที เพราะท่านเคยรำ เรียนเรื่องนี้ในสมัยเรียนปริยัติมาก่อนแล้ว จึงลงใจและยอมรับในคำเตือนของครูบา อาจารย์ทันที

กินอยู่ใช้สอยเรียบง่าย

แต่หลุดรอดด้วยคุณธรรม

ในระยะที่อยู่กับท่านอาจารย์มั่น ท่านจะเมตตาพรั้งสอนเสมอว่า ให้เราเป็นคนกินน้อย นอนน้อย พูดน้อย แต่ปฏิบัติให้ มาก หรือ กินง่าย อยู่ง่าย นอนง่าย การไป การมาง่าย หมายถึง ไม่ทำตนเป็นผู้ศ หนักศักดิ์ใหญ่หรือเป็นประเภทกรรมฐาน ขุนนาง หูๆ หาวๆ แต่วัตถุสิ่งของภายนอก แต่จิตใจหาคุณความดีมิได้เลย อันนี้ท่าน

“...เออ ท่านมหาไป
องค์เดียว ใครอย่าไปยุ่ง
ท่านนะ...”

“...เอาให้ดีนะ...”

ไม่สรรเสริญ ท่านชื่นชมบุคคลประเภท
อ่อนน้อมถ่อมตนทำตัวประดุจผ้าขี้ริ้ว แต่
ภายในใจนั้น หรุหรางดงามด้วย **ธรรม**
จะเรียกว่า **เศรษฐีธรรม** ก็ไม่ผิด

ช่วงออกพรรษาเป็นระยะที่พระผู้
มุ่งความสงบ มีโอกาสปลีกเร้นหาที่
ภาวนาในป่าเขาที่สงบสงัด แม้ท่านเองก็
เช่นกัน ท่านปรารถนาจะวิเวกอยู่โดยลำพัง
เพราะสะดวกต่อการภาวนามาก ท่านว่าไป
วิเวก ๒ คนขึ้นไปเหมือนน้ำไหลบ่า มันขัด
มันข้องอยู่ในตัวเพราะต้องระมัดระวังกัน
และกัน ต้องคอยดูคอยห่วงคอยรับผิดชอบ
กันอยู่ในตัวนั้นแล แต่การไปคนเดียวเป็น
ความเพียรอยู่ตลอดเวลา ดังท่านแล้วว่า

“...ไปที่ไหน ไปแต่องค์เดียว เป็น
ความเพียรตลอดเวลา ตั้งแต่ตื่นนอนจน
กระทั่งถึงหลับ เติมนิจจรมจากหมู่บ้านนี้ไป

หมู่บ้านนั้น เติมนิจจรมทั้งนั้นนะ เป็นความ
เพียรตลอดอยู่นั้น ก็เวลาไหนมันเปลวจาก
ความเพียร พราวความเพียรนี้ที่ไหน นี่เป็น
ตามนิสัยของเจ้าของ มันเป็นอย่างนั้น

มาอยู่กับหมูกับเพื่อนนี้ก็เป็นความ
จำเป็นก็อยู่เสีย เช่นอย่างมาอยู่กับพ่อแม่ครู
อาจารย์มันในพรรษา เราต้องดูแลหมู่เพื่อน
ต้องกังวลวุ่นวายนั้นนี่เป็นธรรมดา ทั้งเพื่อ
การอบรมศึกษาของเราเองอีกแต่ก็ทน
เอา... ครั้นพอออกจากรั้วแล้ว ถึงได้ดีดีผิง
เลย เพราะฉะนั้นท่านถึงรู้นิสัยละชีว่าพอรู้
ว่าเราจะไป ท่านก็ถาม

‘ไปกับใคร?’

‘ไปองค์เดียวครับกระผม’

‘เออ ท่านมหาไปองค์เดียว ใคร
อย่าไปยุ่งท่านนะ’ ท่านรู้ทันทีนะ ‘ให้ท่าน
ไปองค์เดียวนะ ท่านมหา’...”

มีบางครั้งเหมือนกันที่ ท่าน
อาจารย์มันพูดหยอกเล่นกับท่าน เช่นใน
เวลาที่ท่านขอลาวิเวก ทั้ๆ ที่องค์ท่านก็
ทราบดีว่านิสัยของท่านจริงจางขนาดไหน
แต่เวลาจะไปจริงๆ เข้า ท่านก็พูดหยอก
เล่นด้วยความเมตตาว่า

“เอาให้ดีนะ”

การเลือกสถานที่ภาวนาในเวลา
ท่านออกวิเวกนั้น เพื่อให้สะดวกต่อการ
บำเพ็ญเพียร ท่านมักถือปฏิบัติดังนี้

“...มักเลือกสถานที่ภาวนาโดย
สังเกตดูว่าหมู่บ้านไหนมีบ้านสัก ๓-๔
หลังคาเรือนบ้าง ๙-๑๐ หลังคาเรือนบ้าง
จะได้ชาวปลาอาหารขนมคาวหวานชนิด

ไหนด้านน้อยเพียงใด ไม่เป็นเรื่องวิตกกังวล แต่อย่างใด การขบการฉันก็พอเป็นเครื่อง ยั้งชีพให้มีชีวิตเป็นไปเพื่อประพฤดิพรหม จรรย์อยู่ได้ก็เอาแล้ว ไม่เห็นแก่รสชาติ ไม่ เห็นแก่ร้อนหรือเย็นยิ่งกว่าความเจริญก้าวหน้าทางจิตใจ...”

การออกเที่ยวกรรมฐานของท่าน อาศัยเดินด้วยเท้าเปล่า เพราะแต่ก่อนรถยนต์ไม่มี ถนนหนทางไม่มี แบกกลด สะพายบาตรเข้าป่ารกชัฏ ถ้า เจื่อมผา เพื่อหาสถานที่สงบวิเวก ผ้าที่ท่านนำติดตัวไปก็มีเฉพาะผ้า ๓ ผืน คือ สบง จีวร สังฆาฏิ และผ้าอาบน้ำอีกผืนหนึ่ง เพื่อใช้ผัดเปลี่ยนตอนสร้งน้ำ หรือใช้เป็นผ้าหอบาตร และเช็ดบาตรด้วย ความทุกข์ยากแสนสาหัสจากการออกธุดงค์นั้นมีหลายแบบหลายอย่าง

ทุกข์เพราะหนาว

ความทุกข์แบบหนึ่งที่พระกรรมฐานผู้มุงธรรมต้องประสบเสมอๆ คือทุกข์จากฤดูกาล เฉพาะอย่างยิ่งหน้าหนาวทางอีสาน ท่านกล่าวไว้ดังนี้

“... อากาศหนาวจริงๆ เวลาออกวิเวกเพราะไม่นำผ้าห่มติดไปด้วย ใช้แค่จีวรกับผ้าสังฆาฏิพับครึ่งแล้วห่มพอกันหนาวได้บ้าง แต่ถาคืนไหนหนาวมากจริงๆ คือนั่นนอนไม่ได้เลย ต้องลุกขึ้นนั่งสมาธิภาวนาสู้เอา ตามหน้าตามตาแขนขา รวมถึงริมฝีปากเหล่านี้ แตกหมด ตก

“...แต่ถา

คืนไหนหนาวมากจริงๆ

คืนนั้นนอนไม่ได้เลย

ต้องลุกขึ้นนั่งสมาธิภาวนา

สู้เอา...”

กระหมด

การอาบน้ำต้องรีบอาบน้ำตอนกลางวันหลังปิดกวาดไปไม้แล้ว อาบน้ำในคลองบ้าง ตามซอกหินซอกผาบ้าง หรือในห้วยในคลองที่ไหนพออาบได้ก็อาบ ถ้ากะเวลา ก็ประมาณบ่าย ๓ โมง เพราะอาบค่านักไม่ได้ อากาศหนาวมากจริงๆ น้ำก็เย็นมาก ทั้งๆ ที่ตอนนั้นยังหนุ่มน้อยอยู่แต่มันก็ยังหนาวถึงขนาดนั้น...”

สำหรับเรื่องกฎีกที่พักนั้น ท่านให้ชาวบ้านทำเพียงวันเดียวก็เสร็จแล้ว พอใช้หลบแดดหลบฝน ป้องกันชื้นหรือร้อนหนาวได้ก็เพียงพอแล้ว ลักษณะก็ทำเหมือนปะรำ โดยเอาใบไม้มาวางทำเป็นร้าน เอาใบไม้วางข้างบน แล้วเอากลดแขวนข้างล่าง ท่านเคยเล่าถึงความหนาวเหน็บในระหว่างการวิเวกในป่าว่า

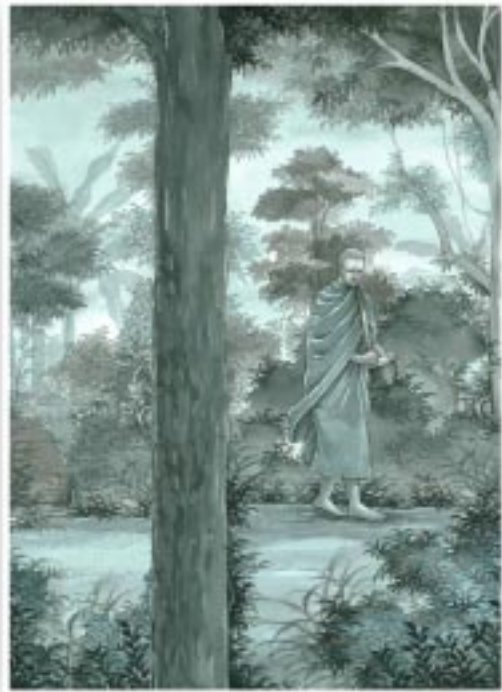
“...ช่วงหน้าหนาวแม่น้ำทำถึง
อย่างนั้นก็ตาม น้ำค้างยังคงพัดปลิวเข้ามา
ถึงได้ เบียดเหมือนกับเราซักผ้านั่นแล เบียด
ทุกคืนทุกเช้า ดังนั้นพอฉันเข้าเสร็จ ถึงได้
เอาออกไปตากแดด ถ้าตากเข้าไป แดดก็
ยังไม่มี ต้องทิ้งไว้นั่นก่อน กางทิ้งไว้อย่างนี้

พอฉันเสร็จแล้วก็เอามุ้งออกไป
ตากที่แดด แม้ตากอย่างนั้นทุกวันๆ มันก็
ยังขึ้นราได้ เป็นจุดดำๆ ของรา มันเหมือน
กับลายเสือดาวนั่นแหละ ทั้งๆ ที่มุ้งสะอาด
อยู่ที่ขึ้นรา เนื่องจากมันไม่ได้แห้งตามเวลา
เวลาของมัน...”

สำหรับบริเวณใกล้เคียงที่พักนั้น
จะมีทางจงกรมหลายสายอยู่ได้ร่มไม้เพื่อ
เดินในเวลากลางวัน เพราะช่วงเช้าสาย
หรือเที่ยงบ่ายนั้นต้นไม้จะให้แนวร่มต่าง
กันไป จึงต้องมีทางจงกรมไว้หลายๆ สาย
สายไหนร่มในช่วงใดก็เดินจงกรมช่วง
เวลานั้น

ส่วนในบางที่เป็นที่โล่งๆ แฉงๆ ที่ไม่
มีต้นไม้ มักใช้เป็นที่จงกรมไว้เดินตอน
กลางคืน เพราะว่าหากมีงู แมงป่อง หรือสัตว์มี
พิษอื่นๆ ผ่านมาก็คงพอมองเห็นได้เป็นเงา
ดำๆ ท่านไม่ได้จุดไฟตอนเดินจงกรมเพราะ
ในช่วงออกวิเวกนั้นท่านพักเทียนไขไปนิด
หน่อยเท่านั้น หากไม่จำเป็นต้องจุดจริงๆ
ท่านจะไม่จุด

เรื่องยารักษาโรค ท่านว่าไม่ต้อง
พูดถึง เพราะไม่เคยได้พกไปด้วยเลย
ถึงแม้จะเจ็บไข้ได้ป่วยหรือเจ็บท้องปวด
ศีรษะก็ตาม ท่านมีแต่ใช้การทำภาวนาเท่า

นั้นเป็นยา เป็นธรรมโอสถอันเลิศ และแท้ที่
จริงแล้วแม่ในยามปกติตอนที่อยู่ในวัดยัง
ไม่ได้ออกวิเวก หากไม่จำเป็นจริงๆ แล้ว
ท่านก็ไม่นิยมใช้ยาใดๆ ทั้งสิ้น ท่านเคย
อธิบายเหตุผลว่า

“...เราไม่ปฏิบัติเสธเรื่องยา แต่
สำหรับเรื่องความกังวลจนเกินเหตุเกินผล
ของสมณะนั้น ผิดทางของพระพุทธเจ้า
ผิดทางของผู้จะฆ่ากิเลส ผิดทางของผู้
เรียนเพื่อรู้สัจธรรม

เรื่องหยุดยาก็ให้นำมารักษากันไป
ได้อยู่ แต่ไม่ให้หลงจนเกิดความกังวล อัน
เป็นเรื่องของกิเลส ท่านไม่ได้มารักมา
สงวนชีวิตจิตใจยิ่งกว่าธรรม...”

อาหารป่า

ด้วยความมุ่งมั่นที่จะพ้นจากทุกข์ให้ได้ ทำให้ท่านไม่เห็นแก่การกินการนอน ยิ่งกว่าการทำความเพียรเพื่อรบกับกิเลส ภายในจิตใจ จริตนิสัยของท่านในเรื่องภาวนาถูกกับการอดอาหาร เพราะทำให้อาตุขันธ์ร่างกายเบาสบาย การตั้งสติทำสมาธิภาวนาก็ง่าย สติปัญญาในการแก้กิเลสมีความคล่องตัวกว่าการขบการฉันที่สมบูรณ์ ท่านจึงอดอาหารอยู่เป็นประจำจนร่างกายผ่ายผอม บ่อยครั้งในเวลาเดินบิณฑบาตหรือเดินจงกรมแทบจะก้าวขาไม่ออก แต่ผลการภาวนานั้นกลับเจริญขึ้นๆ ท่านเคยพูดถึงสภาพจิตใจในระยะนั้นว่า

“...จิตใจยิ่งเด่นเหมือนจะเหาะเหินเดินฟ้า ถ้าได้รับอาหารการกินดีมันก็มีแต่อยากนอน มันมีแต่ขี้เกียจซื้อคร้าน การตั้งสติก็ยาก การพิจารณาพิจารณาทางด้านปัญญาก็ยาก...”

สมัยปัจจุบันหากท่านเห็นอาหารประเภทที่เคยขบเคยฉันในสมัยหนุ่มซึ่งเคยต่อสู้กับกิเลสแบบสมบุกสมบันชนิดรอดเป็นรอดตายมา อาหารนั้นๆ ก็ยังทำให้สะดุดก็กในใจทุกทีไปเมื่อเห็นเข้า ด้วยรำลึกบุญรำลึกคุณนั่นเอง ดังคำกล่าวของท่านกับพระเถระว่า

“...พวกหน่อไม้ พวกผักอะไร ผักกระโดนกระเด็น ผักเครื่องของป่านั้นแหละ มันสะดุดๆ นะ มันเหมือนกับว่าเป็น

“...ข้าวไม่กิน ภาวนายังดี
หลายๆ วันถึงกินทีหนึ่ง
สมาธิก็แนว
พอทางชั้นปัญญา
ก็เหมือนกัน
ปัญญาก็คล่องตัว...”

คู่มิตรคูสหาย คู่พึงเป็นพึ่งตายกันมาแต่ก่อน มันเป็น มันไม่ได้ขึ้นนี้ ทุกวันนี้ก็ไม่ขึ้น ผักอะไร เขาเรียกโหระพาอะไรหอมๆ นั้น นั้นก็มีอยู่บนเขานะ มีอยู่ตามน้ำซับน้ำครำ พวกนี้มีแต่มันเป็นเถาวัลย์ มันไม่ใช่เป็นต้นนะ คือมันเป็นเถาเกิดอยู่ตามน้ำซับน้ำครำ...พระกรรมฐานไปอยู่ที่ไหนต้องมีน้ำ ไม่มีได้เหวอ แล้วก็ผักมันมีหลายชนิด...

ผักชนิดต่างๆ มีเยอะนะในป่า องค์หนึ่งรู้อย่างหนึ่งๆ นั้นแหละที่ได้กินผักหลายต่อหลายชนิด ก็เพราะองค์หนึ่งรู้อย่างหนึ่งๆ เวลาเอามากินนะ เคยพบกับเพื่อนกับฝูงหลายจังหวัดต่อหลายจังหวัดนี่นะ องค์นั้นชำนาญกินผักอันนั้น องค์นี้ชำนาญผักอันนั้นๆ ... หลายองค์ต่อหลายองค์พบกันหลายครั้งหลายหน มันก็จำได้ซี มันก็กว้างขวางไปเอง...

บ้านไหนคนนับถือมากๆ ยุ่งมาก อาหารการบริโภคมาก เขากวน มันไม่ได้ภาวนา ก็เราหาภาวนาอย่างเดียวนี้ เพราะฉะนั้นที่เห็นว่าเป็นความสะดุดในการภาวนา เราจึงชอบที่นั้น ก็ที่คนไม่ยุ่งนั้น

เอง เมื่อคนไม่ยุ่งอาหาร มันก็ไม่ค่อย มีละ และนอกจากนั้น ยังไปหาบ้าน เล็กๆ น้อย ๓-๔ หลังคาเรือนบ้าง ๙ หลัง ๑๐ หลังคาเรือนบ้างก็อยู่อย่างนั้น ถ้าเราไม่ฉันทันทีวันนี้ก็ไม่ได้พบคนละ พบแต่เราคนเดียวนี่ เขาก็ไม่มา มาหาทำอะไร เขาก็ไม่ใช่เป็นคนยุ่งกับพระด้วย เราก็ไปหาที่เขานั้นด้วยแหละ ก็อยู่สบาย...”

กินแบบนักโทษ

ท่านเข้มงวดจริงจังมากกับการควบคุมเรื่องอาหารการขบขัน เพื่อมิให้มาเป็นโทษหรือเป็นพิษเป็นภัยต่อการภาวนา ถึงแม้จะทุกข์ยากเพียงใดท่านก็พยายามอดทน ดังนี้

“...ข้าวมักกินภาวนายิ่งดี หลายวันกินทีหนึ่ง หลายๆ วันถึงกินทีหนึ่ง สมาริก็แนว พอทางชั้นปัญญานี้ก็เหมือนกัน ปัญญาที่คล่องตัว ถ้าอดอาหารนะ มันช่วยกันจริงๆ นี่หมายถึงผมเอง จะว่านิสัยหยาบอะไรก็แล้วแต่เถอะ...ถ้าฉันอิมๆ แล้วไอ้โห่ ชี้เกียจก็มาก นอนก็เก่ง ราคะตัณหาก็กักเกิด ได้ระวังอันนี้ละมากนะ

คือธาตุขันธ์เวลามันคึกคะนองมันเป็นของมันนะ เราไม่ได้ไปคึกคะนองกับมัน ไม่ได้ไปสนใจยินดีไยดีกับมันก็ตามนะ แต่เรื่องธาตุเรื่องขันธ์เป็นเครื่องเสริม มันแสดงออกมาเราก็รู้ อย่างอาหารดีๆ ตามสมมุตินิยมนี้ด้วยแล้ว พวกผัดๆ มันๆ โห เก่งมากนะ ได้ระวัง ผมไม่ได้กินแหละ

ถึงจะไปในเมืองที่ไหนจำเป็นก็กินนิดๆ ระวังขนาดนั้นนะ

อาหารสัปปายะ อาหารเป็นที่สบาย ในธรรมที่ท่านสอนไว้ว่า ที่สบายในการภาวนาต่างหากนี้ ไม่ได้สบายเพื่อระคะตันทาเกี่ยวกับธาตุขันธ์นี่นะ...กินแล้วธาตุขันธ์ก็ไม่กำเริบ การภาวนาก็สะดวกสบาย... ท่านหมายเอาอย่างนั้นต่างหาก...จึงต้องได้ระมัดระวัง โอ๊ย กินแบบนักโทษนั่นแหละ พุดงายๆ ... จะเห็นแก่งลิ้นแกปากไม่ได้นะ มันต้องได้มองดูธรรมอยู่ตลอดเวลา อยากรักษาไหนก็ไม่เอา ถ้าเห็นว่ามันเป็นข้าศึกต่อธรรมแล้ว ต้องได้บังคับกันอยู่ตลอด...

นี่ พุดถึงเวลาฝึกกรรมเจ้าของอาหารจะต้องมีแต่อาหารอย่างว่าละ เช่น ข้าวเปล่าๆ ไม่ต้องพุดละ จนชินเรื่องฉันข้าวเปล่าๆ อยู่ในป่าในเขา บางทีถ้าสมมุติว่า เขาต๋าน้ำพริกมาให้ เขาก็ใส่ปลาร้าเสีย ปลาร้าก็เป็นปลาร้าดิบอย่างนี้ มันก็ฉันไม่ได้เสีย จะว่ายังไง เพราะไม่ได้มีใครตามมานี่ เขาจะตามมาอะไร เราก็ไม่ให้เขาตามนี่ เราไม่ต้องการยุ่ง บางทีเขาก็ต๋าน้ำพริกให้สักห่อหนึ่งมา น้ำพริกถ้ามีแต่พริกล้วนๆ เราก็ฉันได้ แต่นี่มันมีปลาร้า นั้น ปลาร้าดิบนี่ เขาไม่ใช่ทำปลาร้าสุกๆ มันก็เลยกินไม่ได้...

...ฉันข้าวเปล่าๆ มันฉันได้มากแค่วัน ๒-๓ คำมันก็อิมแล้ว...ที่นี้เดินจงกรมตัวปลิวไปเลย นั่งภาวนานี้เป็นหัวต่อ ไม่มีโงกมึ่งวง มันก็บ่งให้เห็นได้ชัดๆ ว่า เพราะ

อาหารนั้นเองมันทำให้โงกโง่งว... ถ้ามีกับดึๆ ก็ฉันได้มาก ฉันได้มากก็นอนมาก ขี้เกียจมากนะซี โงกโง่ง นิ่งสัปหงกงงกันไปละ ก็เคยเป็นอยู่แล้วอยู่ไปอยู่อย่างนั้นมันไม่นี่ ฉันอาหารอย่างที่ว่านี่นะ... เพราะฉะนั้นจึงอดบ้าง อิ่มบ้าง อยู่ไป ขอให้ใจได้สะดวกสบาย...”

ยอดนักรบ

ด้วยเหตุนี้เอง ทั้งที่ทุกข์แสนทุกข์ ทั้งที่ลำบากแทบเป็นแทบตาย บางครั้งแทบจะเอาชีวิตไม่รอด แต่ความที่จิตมีความเจริญขึ้นๆ ท่านจึงยอมอดยอมทนได้ จนมีอยู่ครั้งหนึ่งหลังท่านกลับจากการออกวิเวกลงมาจากเขา

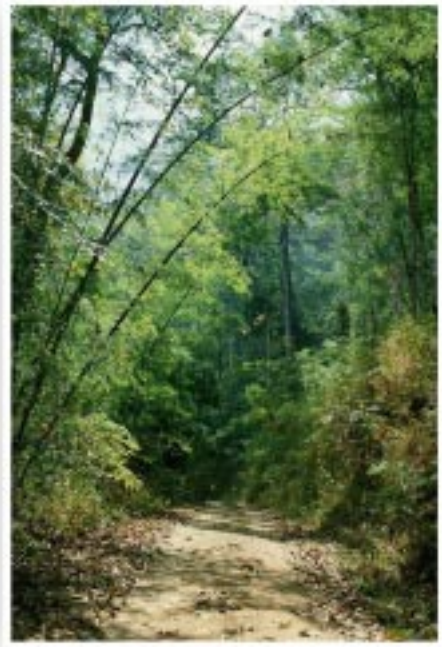
เมื่อกลับมาถึงวัดบ้านหนองผือก็เข้ากราบท่านอาจารย์มั่น รูปลักษณะท่านตอนนั้นปรากฏว่า เนื้อตัวซีดเหลืองเหมือนทาขมิ้น ปานผู้ป่วยเป็นโรค ดีซ่าน ทั้งร่างกายก็ซูบผอมยังเหลือแต่หนังห่อกระดูก จากเดิมคนหนุ่มอายุ ๓๐ กว่า กลับดูเหมือนคนแก่คนเฒ่า

ดังนั้น เมื่อท่านอาจารย์มั่นมองเห็นลูกศิษย์ คงตกตะลึงขนาดอุทานว่า

“โฮ! ทำไม่เป็นแบบนี้ล่ะ?”

ลูกศิษย์ยังคงนิ่งอยู่ไม่ได้ตอบอะไร ท่านเกรงจะตกใจและเสียกำลังใจ ก็กลับพูดให้กำลังใจในทันทีนั้นว่า

“มันต้องอย่างนี้ซี จึงเรียกว่า **นักรบ**”

เราไม่ใช่...พระเวสสันดรนะ!!!

คราวหนึ่งของการออกวิเวกในป่า ท่านไม่ออกฉันอาหารเป็นเวลาหลายต่อหลายวันเข้าจนเป็นที่ผิดสังเกตของชาวบ้าน ถึงขนาดหัวหน้าบ้านต้องตีเกราะประชุมลูกบ้านพากันไปดู ก็พบว่าท่านอยู่เป็นปกติ แต่ก็ดูซูบซีดผ่ายผอมมาก เหตุการณ์ตอนนี้ท่านเล่าว่า

“...กระทั่งชาวบ้านเขาแตกบ้าไปดู เรายังไม่รู้อีกว่าเจ้าของจะตายแต่ชาวบ้านเขารู้ เขาตีเกราะประชุม เคาะก็อ๊กๆ พวกลูกบ้านก็พากันมาประชุม

‘ใครๆ ว่ายังไง? ใครเห็นว้างัง? พระองค์นี่ที่มาอยู่บ้านเราเวลานี้ มาได้หลายเดือนแล้วนะ พระองค์นี่มาอยู่ที่นี้ตั้งแต่มาไม่ได้เห็นมาบิณฑบาต หกวันเจ็ดวันต่อมๆ มาสักวันแล้วหายเงิบหาย

“...เราก็ก่อนเคยเห็น
พระไม่กินข้าว...
...เพิ่งเห็นนี่แหละ...”

เงียบ หายมาอย่างนี้ตลอด

ท่านไม่ตายแล้วหรือ? พวกเรากิน
วันหนึ่งสามมื้อสี่มื้อยังทะเลาะกันได้
ทะเลาะเพราะไม่มีอาหารกิน มันกินข้าว
เปล่าๆ ไม่ได้มันจะทะเลาะกัน แต่ที่ท่านไม่
เห็นกินเลยนี่ ท่านไม่ตายแล้วหรือ?

ผู้ใหญ่บ้านถามลูกบ้าน ‘ถ้าท่าน
ไม่ตาย ท่านไม่โมโหโทโสอยู่หรือ?
ไปคูชิ เราก็ก่อนเคยเห็นตั้งแต่เกิดมา พระ
ไม่กินข้าว’ เขาก็พูดขนาดนั้นละ

‘เราก็ก่อนเคยเห็นพระไม่กินข้าว
เพิ่งเห็นนี่แหละ ลองไปถามท่านคูชิ แต่มี
ข้อแม้อันหนึ่งนะ’ เขาก็ฉลาดพูดอยู่

‘เวลาจะไปต้องระวังนะ พระองค์
นี้ไม่ใช่พระธรรมดาณะ พระองค์นี้เป็น
มหานะ’ เขาว่า ‘แล้วไปเดี่ยวท่านจะเขก
หน้ามากเอานะ ไปสู่ท่านไม่ได้ท่านจะเขก
หน้ามากเอานะในห้วงระวังนะ ถ้าเป็นพระ
ธรรมดาเราก็ก่อนจะพูดอะไรต่ออะไรกันได้
นี่ท่านเป็นมหาเสียดด้วย ท่านทำอย่างนั้น
นี่นะ เราไปว่าสู้มสู่มสู่มหาไม่ได้นะ เดี่ยว
ท่านจะตีหน้ามากเอา’

เขาเตือนลูกบ้านเขา พอมาถึง เรา
ก็เอาจริงๆ หลังไหลกัน มานี้

‘ไอ้โฮ นี่มาอะไรนี่ จะมาแห่พระ
เวสสันดรเข้าเมืองหรือ? อาตมาไม่ใช่พระ

เวสสันดรนะ’

‘ไม่ใช่ๆ’

‘อย่างนั้นมาอะไร?’

เขาก็ก่อนมาตามเรื่องนี้แหละ ให้ฟัง
มันก็มีอยู่สองจุด จุดหนึ่งว่า

‘ท่านไม่ตายแล้วหรือ? ถ้าท่านไม่
ตายท่านไม่โมโหโทโสอยู่หรือ?’

พอเขาพูดจบลง เราก็ก่อนมีอยู่สองจุด
เราก็ก่อนถาม

‘แล้วเป็นยังไง? ตายแล้วยังละ?’

‘เอ ก็ไม่เห็นท่านตาย ท่านยิ้มแย้ม
แจ่มใสอยู่ ไม่เห็นมีอะไรน่าตาย’

‘แล้วเป็นยังไงโมโหโทโสอยู่ไหม?’

‘ก็ไม่เห็นท่านโมโหโทโส ท่านยิ้ม
แย้มอยู่ตลอดเวลา’

‘เอาละให้เข้าใจนะ การอดอาหาร
นี้อาตมาอดไม่ใช่เพื่อฆ่าตัวเองนะ อดเพื่อ
ฆ่ากิเลส ซึ่งมันฆ่ายาก กิเลสนี้มันอยู่ภายใน
หัวใจนี้ ต้องใช้การอดอาหารช่วย แล้ว
ความโมโหโทโสก็เป็นกิเลส จะโมโหโทโส
ไปหาประโยชน์อะไร มีเท่านั้นหรือ?’

‘มีเท่านั้นแหละ’

‘ไป’ โลกกลับ ยังไม่ถึง ๑๐ นาทีนะ
โลกกลับ...”

มีครั้งหนึ่งเกี่ยวกับเรื่องการอด
อาหารในระยະที่ ท่านยังคงออกวิเวก
บำเพ็ญเพียรอยู่ คือในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง
มีอุบาสกมาพูดอวดภูมิต่อท่าน อุบาสก
ผู้นี้เคยบวชเรียนมาก่อนหลายพรรษา
และมีความรู้จบนักธรรมตรีจึงมีความคุ้น
เคยกับชีวิตพระพอสมควร

แกเห็นท่านอดอาหารมาหลายวัน แล้วรู้สึกคัดค้านอยู่ในใจว่าไม่เห็นเป็นประโยชน์อันใด นอกเสียจากจะทำให้ทุกข์ยากลำบากและเสียเวลาโดยเปล่าเท่านั้นเอง วันหนึ่งแกเลยยกเอาเรื่องในพุทธประวัติมาพูดกับท่านว่า

“ท่านจะอดทำไม? ก็ทราบในพุทธประวัติว่า พระพุทธเจ้าอดข้าวตั้ง ๔๙ วัน ก็ยังไม่ได้ตรัสรู้เลย แล้วท่านมาอดอะไร มันจะได้ตรัสรู้หรือ?”

ในเรื่องนี้ท่านก็เคยรู้เคยศึกษาในตำรามาก่อนแล้วว่า พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้พระภิกษุอดอาหารเพื่อบำเพ็ญจิตตภาวนาได้ แต่หากเป็นไปเพื่อการโอ้อวด ท่านทรงปรับอาบัติทุกขณะการเคลื่อนไหว หรือการอดอย่างหาเหตุผลไม่ได้ คือสักแต่ว่าอดเพียงอย่างเดียวเท่านั้น โดยไม่ฝึกฝนด้านจิตตภาวนาเลย อย่างนี้ก็ไม่เกิดประโยชน์อันใด นอกเสียจากทำให้ทุกข์ยากลำบากเปล่าเท่านั้น

การอดอาหารของท่านมีความหมายตามตำราที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตด้วยเหตุผลคือท่านสังเกตพบว่าจริตนิสัยของท่านนั้นถูกกับการอดอาหาร เพราะช่วยให้การบำเพ็ญจิตตภาวนาเจริญขึ้นได้เร็วกว่าขณะที่ออกฉันตามปกติ

ท่านได้พิจารณาอย่างรอบคอบ และเห็นผลประจักษ์กับตนเองเป็นลำดับไปเช่นนี้ ทำให้ท่านจึงยังมั่นคงที่จะใช้อุบายวิธีนี้เพื่อการภาวนา และถึงแม้จะมีผู้มาพูดคัดค้านท่านอย่างไร ก็ไม่ทำให้

ท่านลังเลใจคิดเปลี่ยนแปลงเป็นอื่นได้

ครั้งจะอธิบายเหตุผลให้เป็นที่เข้าใจ ก็ดูว่าเป็นเรื่องยืดเยื้อเสียเวลาโดยเปล่า เหตุนี้เองท่านจึงชอบที่จะตอบเป็นอุบายให้ได้นำไปคิดอ่าน สำหรับอุบาสก ผู้นี้ก็เช่นกัน ท่านตอบกลับไปว่า

“แล้วโยมกินทุกวันหรือ?”

“กินทุกวันนะซี ผมไม่อดหรอก”

ว่าดังนั้นแล้วท่านก็พูดใส่ปัญหาแก่อุบาสกผู้เข้าใจว่าตัวรู้เรื่องในตำราเป็นอย่างไรดีว่า

“...แล้วโยมได้ตรัสรู้ไหม???...”

ถือ “ความทุกข์” เป็นครู เป็นหินลับสติปัญญา

ความเป็นนักต่อสู้ของท่านอีกประการหนึ่งก็คือ แม้อุบายวิธีบางอย่างจะทำให้ท่านต้องพบกับความทุกข์แสนทุกข์ แต่หากผลปรากฏเป็นความเจริญทางด้านจิตใจมากขึ้น ท่านก็จะพยายามอดทนต่อสู้ให้ผ่านไปให้จงได้ คำกล่าวตอนหนึ่งของท่านกับพระเถระดังนี้

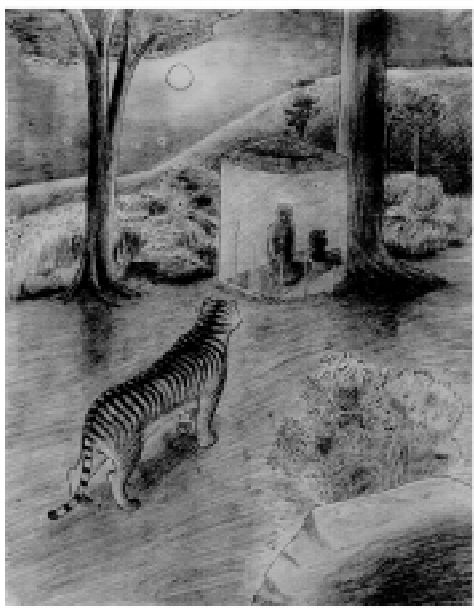
“...นิสัยของผมเองนั้นเป็นนิสัยที่หยาบ จะว่าคนหยาบก็ได้ ไปอยู่ในสถานที่ธรรมดา ความเพียรไม่ค่อยดี ผลที่จะพึงได้ก็ไม่ค่อยปรากฏนัก... แต่หากเป็นบางสถานที่แล้ว กลับทำให้ธรรมภายในใจเจริญขึ้นๆ ...

...จึงมักแสวงหาในที่ที่ลัวๆ เสมอ ทั้งๆ ที่เราก็กัว แต่ผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น

จากความกลัวนั้นเป็นผลประโยชน์อัศจรรย์
มหาศาล เราจึงจำเป็นต้องได้สละเป็นสละ
ตายเข้าอยู่บำเพ็ญเพื่อธรรม...”

ด้วยเหตุนี้ท่านจึงนิยมใช้อุบายฝึก
จิตด้วยการเข้าป่าช้าเผาหรือฝังคนตาย
บ้าง ในถ้ำเืองมผาป่าดงบาง ในดงที่เป็นที่
อยู่ของช้าง หมี เสือ หรือสัตว์ร้ายต่างๆ
บ้าง อาศัยสัตว์เหล่านั้นเป็นครู ท่านออก
วิเวกบางสถานที่เป็นที่ที่เสือมักชอบผ่าน
มาหรือเป็นที่อาศัยของมันในบริเวณใกล้ๆ
กันนั้น แม้ว่าจะเดินหรือนั่งตรงไหนอย่าง
ไรก็คิดกลัวอยู่ตลอดว่ามันคงจะอยู่ใกล้ๆ
หรือกลัวว่ามันจะมากัดกิน ท่านเคยเล่าถึง
สถานที่เช่นนี้ว่า

“...น่ากลัวจริงๆ กลางวันก็กลัว
เวลาไหนก็กลัว ยิ่งกลางคืนด้วยแล้วจิตยิ่ง
มีแต่ตั้งหน้าตั้งตาที่จะกลัว นั่งก็กลัว เดิน
จงกรมกลางค้ำกลางคืนดิ๊กตีนก็เดิน
ทั้งๆ ที่กลัวๆ นั้นเอง...”

ท่านเล่าถึงคราวเข้าไปตัดตัวเองที่
ป่าเสือแห่งหนึ่ง ดังนี้

“...อยู่ในป่าในเขามันตื่นตื่น...
แต่ก่อนเป็นป่าพวกสัตว์พวกเสือเนื้อร้าย
เต็มไปหมดจริงๆ ... ก้าวเข้าทางนี้ปั๊บเป็น
ป่าแล้ว มีสัตว์แล้ว พวกสัตว์พวกเนื้อพวก
อึ่งพวกหมู พอลึกเข้าไปก็พวกกวาง
พวกซ่าง พวกเสือ เสือมีอยู่ทั่วไป สัตว์มี
อยู่ที่ไหน เสือมีอยู่ที่นั่น มีอยู่ทั่วไป...”

บางทีก็เสียงเสืออวาวๆ ขึ้นแล้ว
อวาวๆ ขึ้นข้างทางจงกรม โถ เสียงเสือมัน
ไม่เหมือนเสียงเพลงลูกทุ่งละซี มันจะจับ
หัวเอา ประมาทได้เหวอ เสียงอวาวๆ ขึ้น
ข้างๆ ไม่รู้มันมาตั้งแต่เมื่อไร ตอนมันหยุด
เสียงคำรามมันอวาวตามภาษาของมันแล้ว
นั่นละ มันน่ากลัวตอนนั้น ไม่ทราบมันจะ
มาแบบไหนซี ได้ยินเสียงมันอยู่ มันอยู่ตรง
นั้นก็คอยยังชั่วนะ พอเจียบเสียงไปแล้ว
ไม่ทราบจะมาแบบไหน...

...เราไปอยู่ในที่ตัดสันดานจริงๆ
นะ ไม่ใช่ธรรมดานะ มีแต่ที่ตัดสันดานทั้ง
นั้นแหละ ป่าก็ป่าเสือ กลางคืนเวลาเรา
เดินจงกรม มันไม่ใช่ธรรมดานะ แล้วยิ่ง
เสียงเสือด้วยนะ เราไปอยู่แค่นั้น ตอนตื่นเช้า
มาเห็นรอยมันผ่านไปทางนี้แล้วจกออกไป
เพราะเราปวดกวาดไว้เรียบร้อย มันเดิน
ผ่านไปผ่านมา มันก็เห็น ไ้ เสือมา มาเมื่อ
ไหร่ไม่รู้ แต่เขาก็ไม่ได้สนใจกับเรา เขาเดิน
จกไปเฉยๆ แสดงว่าเขาไม่ได้สนใจกับ
เรา เขาไปตามประสาของเขา เราก็รู้

ถ้ามันเดินวกเวียนนี้สนใจนะ มัน

สนใจ ถ้าพอทำ(หมายถึงเสียกตกิน) มันก็อาจจะทำอย่างว่านะ นี่ไม่มี ไม่เคยปรากฏ เรายังก็ไม่เคยปรากฏ เสียจริงๆ ก็ไม่เคยเห็นในป่า แต่เสียงมันมีอยู่ทั่วไป กระหึ่มกระหึ่ม

โอ้ ขนนี้ไม่ทราบว่ามันลุกชูผึ่งเหมือนจรวดดาวเทียม มันเป็นเองนะ ไม่ทราบว่ามันไม่กลัว มันลุกชูจิตหดเข้ามา หันเข้ามา สมมุติว่าอยู่ในชั้นบริการ**พุทธโธ** ก็ติดกับ **พุทธโธ** ไม่ให้ออกไปหาเสีย ความคิดนี้จะไปคว้าเอาพิษเอาภัยเอา อารมณ์ไม่ดีงาม เช่นอย่างกลัวอย่างนี้ มันก็เป็นอันตรายอันหนึ่ง ต้องคิดอย่างนั้นไม่ให้ออก หมุนตัวนั้น มันเป็นอย่างนั้น...”

ชนะความกลัวด้วย “พุทธโธ”

ท่านว่าจากนั้นท่านก็ใช้ความกลัวนี้เองเป็นครูหรือเป็นอุบายเพื่อฝึกจิตให้เห็นเหตุเห็นผลกัน ดังท่านเคยเล่าว่า

“...พอความกลัวเริ่มขึ้นมาก **สติ** เริ่มจับ คือจิตนี้ห้ามหรือบังคับเด็ดขาดไม่ให้เคลื่อนจากจุดที่ตนต้องการ เช่นเราบริการ **พุทธโธ พุทธโธ...** ก็ให้อยู่กับคำบริการนี้เท่านั้น เป็นก็ตาม ตายก็ตาม เสียก็ตาม ช่างก็ตาม สัตว์อันตรายใด ๆ ก็ตาม ไม่ไปคิดไม่ไปยุ่ง ให้อู้อยู่จุดเดียวคือคำบริการนี้เท่านั้น

นี่หมายถึงขั้นเริ่มแรกของการภาวนาซึ่งต้องอาศัยคำบริการ กลัวมากเท่าไรจิตยิ่งติดแนบกับคำบริการไม่ให้

ปราศจากเลย ความมุ่งหมายนั้นคือหมายตายกับธรรมนี้เท่านั้น ไม่ให้จิตไปสู่อารมณ์ที่กลัวนั้นๆ ธรรมคืออะไร คำ บริการนั้นนั่นแลคือบทแห่งธรรม...

ธรรมแท้จะปรากฏที่จิต ที่จิตกำลังบริการอยู่นั้นแหละคือสังสมพลังของธรรมให้เกิดขึ้นที่ใจมากน้อยตามความพากเพียรของตน

เมื่อสติได้ติดแนบอยู่กับคำบริการ บังคับจิตไม่ให้แยกออกไปสู่อารมณ์ที่เป็นภัย ซึ่งทำให้น่ากลัวน่าหวาดเสียวนั้น ให้อยู่เฉพาะกับคำบริการนี้ติดต่อด้านเนื่องกัน เป็นลำดับลำดา ก็เป็นการสังสมพลังคือกำลังของอรรถของธรรมขึ้นภายในจิตใจ หนุนใจให้มีความแน่นหนามากขึ้นๆ

สุดท้ายจิตใจดวงนั้นก็แน่นเหมือนกับหินทั้งก้อนหรือภูเขาทั้งลูก... ที่นี้ ความที่เคยว่ากลัวๆ คิดออกไปหาสิ่งที่น่ากลัวก็ไม่กลัว คิดไปถึงอันใด คำว่าน่ากลัวไม่กลัวทั้งนั้น

เอ้า! คิดหมดในแดนโลกธาตุนี้ กลัวอะไร จะมีสิ่งน่ากลัวแม้สิ่งหนึ่งมาปรากฏที่ใจนี้ไม่มี ไม่มีเลย นั่นฟังซิ นั่นละ

เมื่อถึงขั้นจิตเป็น **อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ** คือช่วยตัวเองช่วยอย่างนั้น ฟังตนเองฟังอย่างนั้น อยู่กับตัวเองด้วยความแน่นอน มั่นคงก็อยู่แบบนั้น... นี่เป็นสิ่งที่เราลืมไม่ได้ ในชีวิตและการภาวนาของเราซึ่งไปอยู่ในสถานที่เช่นนั้น...”

เสือ : หมูป่า ต่อดูเดือด

ประสบการณ์การเที่ยววิเวกของท่าน ทำให้ได้ยินได้ฟังเรื่องราวแปลกๆ เกี่ยวกับสัตว์ป่าหลายอย่าง เป็นต้นว่า ท่านเคยเล่าการต่อสู้ระหว่างเสือกับหมูป่า ทั้งคู่นอนตายอยู่ในบริเวณใกล้ๆ กัน สภาพหมูป่าตามตัวเหล็กหมด ส่วนเสือก็ฟุ้งทะเล่หมด ด้วยเหตุเพราะไปเจอกันอย่างจังในช่องเขา ดังนี้

“...มันเป็นร่องลงมา ภูเขา มันมีช่องลง ช่องแคบๆ นะ ทางโน้นเป็นหลังเขา ที่จากหลังเขาลงมา มันก็เป็นช่องแคบลงมา ที่นี้พอดี ไ้หมูก็ขึ้นช่องนี้ หมูใหญ่ นะ... มันเห็นกันชัดๆ อย่างนั้นนะ ไ้เสือกก็ลงมาช่องนั้น พอดีมาพบกันตรงกลางนั้นเลย พัดกันเลย นั้นเห็นใหม่ละ ตายทั้งสองนะ หมูตายอยู่กับที่ เสือเสือกคลานขึ้นไปตายข้างบน ตายทั้งสองเลย นั้นแหละอย่างนั้น กำลังวังชามันพัดกัน นี้ไปถูกที่คับขันด้วยแล้ว ต่างคนต่างก็ไม่ถอยกัน สู้กันเลย

สุดท้ายก็ตายทั้งสองเลย หมูตายอยู่กับที่ ส่วนเสือกตะเกียกตะกายขึ้นไป นั่นก็ไปตายอยู่ที่นั่น ฟุ้งทะเล่หมดเลย ลำไ้นี้ปลิวออกมาทะเล่หมด ส่วนหมูก็ตามเนื้อตัวเหล็กหมด เสือกัด ไ้เสือกก็ฟุ้งทะเล่หมด หมูดัน มันทำอย่างนั้นนะ หมูมันทำอย่างนี้ สมมุติว่ามันดันอย่างนี้ ไม่ใช่ตกง่าย ๆ นะ มันขวิด ขวิด ตลอดเลยนะ นี้ก็ตาย อย่างนั้นแหละ มันไม่ถอยกันง่าย ๆ

ที่เสือกัดมันได้เฉพาะเวลา มันเพลอ ถ้าเป็นหมูใหญ่ หมูโทนอย่างนั้น เวลา มันผ่านไปผ่านมาเราถึงฟังเสียงรู้ หมูนี้รู้ดีกว่าไม่ขยาย ครันคร้ามต่ออะไร เสียงดัง โครมคราม โครมคราม โครมครามมา ไม่ได้เก็บเสียงนะ พวกหมูป่าเป็นฝูง ก็มีเสียงดังเหมือนกัน...”

